Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 185 (17608) | 1987 оной августын 12, среда | Сэн 3 мун.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭГШЭД! НАБШАhА НАМАА, ХАЛААХАЙ, УРГАhАН БҮХЫ НОГОО hОГООБОРИШЬЕ ҮЛӨӨНГҮЙ СУГЛУУЛАЯ!

ХУУ АДЛИ hАЙН БЭШЭ

Үбhэндөө хожомдожо ороо, ажалаа муугаар ябуулна гэжэ Цахирай совхозой бүхы звенонуудые зэмэлхын аргагүй. Эндэхин бүри июлиин 15-hаа үбhэндөө жэгдэрэн ороод, олохон звенонуудынь муу бэшэ эршэ абажа хүдэлнэ

Жэшээлхэдэ, Б-Д. Ц. Лыгденовэй, Д. Д. Цыреновэй, Б-М. Б. Лыгденовэй, Б. Д. Гонгоровой даадаг звенонууд бусадта орходоо яhала ехэшье газарай ногоо сабшаад, горитойшье үбhэ hүрилэнхэй. Жэшээнь, Доржо Цыреновэй звено Цахирай гол гэжэ газарта 70 гектарай ногоо сабшажа абаха ёнотой. Мүнөө тэрэнэйнгээ 20 гаран гектарайнь ногоое унагаагаад, түрүүшын 8 сомоо бодхоогоо.

Гэбэшье бүхы дээрээ үбhэшэдэйнь звенонуудай ажалай бүтээсэ яашье hанаhанда хүрэнэгүй, Дархинта гэжэ газарта 7 звено ажалладаг. Тэдэнэй зариманай 15—20 гектарай ногоо сабшаад, тэрэнэйнгээ горитой хубиие хубаажа, 200—250 центнер үбhэ hүрилөөд байхада, В. Р. Галсанов, Н. Д. Цыденов, Б. Н. Базаров гэгшэдэй звенонууд hаял 5—10 гектерай ногоо хүлhөөнь буулгаад, түрүүшын миил 2—3 hүри табяад байна.

Үбhэндөө гараhан хойноо наратай сэлмэг үдэрэй час бүхэниие хүсэд дүүрэн хэрэглэжэ, бүхы арга хургаар үбhэсэ түргэнөөр, hайн шанартайгаар абаха гэжэ оролдохо шухала ааб даа. Тэд олонхи звенонуудынь иигэжэ хүдэлхэсэ яаранагүй. Н. Д. Цыденовэй звено аяар июлиин 14-дэ сабшаландаа гараhан нэрэтэй аад, энэ hарын 18 болотор юушье хэзэгүй байгаа. Ногооной үшөө hайса ургахые хулеэн татаха, hүүлдэнь косилкануудаар түргэн унагаагаадхихэ гэжэ тэдэнэй бодоhониинь элитэ.

Үнэндөө, Дархинтада ногооной ургаса дан муу бэшэ. Харин Цахирай сабшалангай ургаса тэрэнhээ эли бодо доошоо. Тэд цахирайхид хүлеэжэ hуугаагүй, наратай үдэрнүүдые hамбаашалан, яhала горитой үбhэ абаа бшуу.

Иигээд ерэхдээ, энэ ажахыда зариманай хүлhэ гарган ёнотоор хүдэлжэ байхада, нүгөөдүүлынь бүри hая болотор hүүдэртэ hуужа, аяараа аалихан хүдэлжэ байhан болоно.

Саашадаа тээжээл бэлэдхэлгые иимээр ябуулжа яашье болохогүй. Ажалай эршые эрид шангадхаха саг үни ерээ ха юм. Энээн тухай өөhэдынгөө ажаглалтые совхозой директор Д. О. Эрдынеевтэ хэлээ hэмди. Бүхы арга боломжо, хүсэе элсүүлжэ, габшагай шангаар хүдэлөө hаа, Цахирай совхоз малдаа хүсэд хүрэхэ үбhэ бэлэдхэхэ гүйсэд аргатай. Звенонуудынь hайн бэлэдхэлтэй, бүхы хэрэгтэй юумээр хангагдаад, үбhэндэ гараа hэн. Отогуудыньшье hайнаар бэлдэгдэнхэй. Гансал эмхидхэлэй, зониие элсүүлгын хүдэлмэри дутагдалтай. Эндэ социалис мүрысөөншье юрэл ёно тэдысэ эмхидхэгдэнхэй гэжэ hанахаар.

И. ПОЛОМОШНОВ,
«Знамя труда» газетын хүдэлмэрилэгшэ.
Захааминай район.

Манай штатнабэшэ фотокорреспондент Н. Дригеновэй буулгаhан фото-зураг дээрэ Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү механизатор Л. Д. Зарбуевые харанат. Тэрэ хаанашье ажаллахадаа хододоо үндэр бүтээсэ туйладаг юм.

ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

Совет борон Сириин космонавтнуудай амжалтатайгаар ниидэлгэ Советскэ Союзай ба Сириин саг ургэлжэ хүгжэжэ байгаа олон янзын харилсаанай замда шэнэ шухала алхам болобо. Хоёр ороной эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдэй бэлдэhэн хамтын туршалгануудай программые уласхоорондын экипаж «Мир» гэжэ замбуулинай комплекс дээрэ амжалтатайгаар бэелүүлээ. Хамтын туршалганууд эрдэм ухаанай ба арадай ажахын талаар ехэ удха шанартай байба.

«Мир» — «Союз» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын комплекс дээрэ замбуулинай дайда соогуур амжалтатайгаар ниидэhэнэйнгээ, тиихэдээ эрэлхэг зориг ба баатаршалга гаргаhанайнгаа түлөө СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указаар, СССР-эй летчик-космонавт А. С. Викторенко Ленинэй орденоор, Советскэ Союзай Геройн «Алтан Одон» медаляар шагнагдаа.

Сириин космонавт Мухаммед Ахмед Фариста СССР-эй Верховно Советэй Президиум Ленинэй орден ба «Алтан Одон». медаль барюулалгатайгаар Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгобо. Сириин эрхэтэн, космонавт-шэнжэлэгшэ Мунир Хабиб Хабиб Арадуудай Хани барисаанай орденоор шагнагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо П. Н. Демичев замбуулинай дайдые эрэлхэг зоригтойгоор шэнжэлэгшэдтэ үндэр дээдын хайра шагналнуудые августын 10-да Кремль соо барюулба.

Совет-сириин экспедициин амжалтатайгаар дүүрэлгэдэ зорюулагдаhан пресс-конференци энэ үдэр СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хэблэлэй түбтэ болобо. Совет болон Сириин эрдэмтэд, космонавтнуудые бэлдэлгын хүтэлбэрилэгшэд, уласхоорондын арбан хоёрдохи экипажай командир болон космонавт-шэнжэлэгшэ корреспондентнүүдтэй уулзаhан байгаа.

«Интеркосмос» советэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент академик В. Котельников замбуулинай дайдада эрхим hайнаар хүдэлhөөрнь, тэдэнэй үнэн шударгы ажалые тэмдэглэhэн үндэр дээдын хайра шагналнуудаарнь уласхоорондын экипажые амаршалба. Олон жэлдэ хани барисаагаар холбогдоhон Советскэ Союзай ба Сириин Араб Республикын харилсаан замбуулинай дайдада гаража, эрдэм мэдэсын аша туhеда, дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал, харилсаа холбоо тогтоохын аша туhада газарай эрдэм ухаанай алдарта экспедициннүүдэй эстафетые ургэлжэлүүлбэ гэжэ тэрэ хэлээ.

«Мир» гэжэ станциие байгуулга. тэрэнэй үндэhэ hуури дээрэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын жолоододог комплексые тогтоолго манай ороной эрдэм наукын ба арадай ажахын аша туhада замбуулинай дайдада хэгдэдэг шэнжэлгэнүүдые саашадань хүгжөөхэ тухай КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ горитой ехэ хубита болохо, Сириин Араб Республикын социально-экономическа дэбжэлтые хурдадхахын тула «Мир» гэжэ станци дээрэ бэелүүлэгдэhэн хүдэлмэри ехэ удха шанартай байна гэжэ уласхоорондын экипажай командир полковник А. Викторенко хэлэбэ.

Космонавт-шэнжэлэгшэ, Сириин Араб Республикын эрхэтэн М. Фарис экспедеци тухай командирайнгаа хөөрөөе үргэлжэлүүлhэн байгаа. Звездный хотодо үнгэргэгдэhэн бэлэдхэлэй үдэрнүүд, замбуулинай дайда соогуур ниидэлгэ, «Мир» гэжэ комплекс дээрэ хэhэн хүдэлмэри Сириин арадай түлөөлгэшэдтэ совет хүнүүдэй хани халуунаар хандадаг байhан тухай hайн hайхан дурсалганууд мэтээр бүхы наhан соомни намда hанагдажа ябаха юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Эрдэмтэд болон космонавтнуудай журналистнуудай асуудалнуудта харюусаба.

(ТАСС).

Шалгалта юу харуулааб?

АМГАЛАН hУУХА АРГА hАЛАА

Хэр үгhаа хойшо Зэдын районой адууhа мал, илангаяа хонин hүрэг олоор үсхэбэрилдэг районуудай нэгэн гэсшэ аад даа. Жэшээнь, мүнөө эндэхи ажахынуудта 27,1 мянга гаран үхэр, тэрэ тоодо hү hаалинн 8364 үнеэд, 393,3 мянган хонин, мүн олохон адуу морид, гахай, шубууд харуулагдана.

Эды олон малые hайнаар ондо оруулха, тэдэнhээ ашаг шэмэ ехээр абаха, мяха, hү, нооhо гүрэндэ элбэгээр худалдахын тула хэды ехэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Тусхайлбал, энэ жэлдэ район соо түсэбэй ёнсор бүхыдөө 498,7 мянга шахуу центнер үбhэн, 272,3 мянган центнер сенаж, 110 гаран мянган тонно силос болон бусад тэжээл бэлэдхэгдэхэ ёнотой.

Хэнэйшье мэдэhээр, республикын олонхи районуудтал адли эндэшье сагай уларилай орёо бэрхэтэй байдал тохёолдуулhанhаань болоно, үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбые дүүргэхэнь тон бэрхэтэй болонхой. Хэрбээ нёдондо малайнь условно толгой бүхэндэ 15 центнер шахуу тэжээлэй единицэ болохо үбhэ хоол нөөсэлэгдэhэн hаа, байгша ондо тэрэнь 8 центнерhээ дээшэ гарахагүй гэжэ багсаагдана. Харин мүнөө үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хаhын тэнгhээ үнгэрөөд байхэда, районой соо малай условно толгой бүхэндэ миил 0,8 центнер тэжээлэй единицэ өбтаа.

Эндэ хэды хүшэр хүндэ, шахардуу шанга, тон ехэ hанаата болохоор байдалай тохёолдоhые эдэ тоо, баримтануудгэршэлэн харуулна. Дээрэ хэлэгдэhэнэй ёноор, нёдондо эндэхид малай условно толгой бүхэндэ 15 центнер тэжээлэй единицын хүртэхэ үбhэ хоолтой байгаад, үбэлжэлгые тухашаруухан байдалтай үнгэргөө hэн. Тезд энэ жэлдэ бүришье бэрхэтэй байхань ха юм. Эгээл тиимэhээ бүхы хүн зоной, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй хамаг hэнаа сэдьхэлые сүм эээлхэ, амгалан хараад hуухын яашье аргагүй асуудал — үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэ болоно. Энээнhээ харюусалгатай, шухала, хойшолуулашагүй ондоо асуудал мүнөө үгы.

ГАРТА ХҮЛТӨӨРӨӨ ГАРАНАГҮЙ

Гэхэтэй хамта эндэхи ажахынуудта, мүн районой тосхон hууринуудта, үбhэшэдэй звенонуудташье ябахада тохёолдоhон байдалые хүнүүдэй хүсэд ойлгожо, бүхы hанаагаа хандуулан, гарта хүлтөөрөө, хамаг хүсөөрөө хүдэлжэ бейhаниинь харагданагүй. Энэ хугуун хаhада ажахынуудай түб тосхонуудай, районой түб — Петропаловкыншье үйлсөөр ябаган моритой, машинатай хүнүүдэй иишэ тиишээ hүндэлхэнь заахашье үсөөрөөгүй.

Тэрэгэн бүри июлиин тэн багаар хүн зоние үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ, ургаса харууhалгада олоор хабаадалсуулжа, набшаhата тэжээл, халаахай суглуулха, куурику, турнепсые буртаг ногооhоо сэбэрлэхэ тушаа арадай депутадуудай районой, сельскэ болон сомоной Соведүүд шиидхэбэри гаргаhан юм. Гэбэшье мүнөө хүрэтэр зарим предприяти, организаци, эмхи зургаанууд, сельскэ Соведүүд нэгэшье үдэр хээрэ гаража хүдэлөогүй байhаар. Эндэ хүдөө ажахын үйлдбэриндэ 8 мянга гаран хүн хүдэлнэ гэжэ тоологдоно. Тэрэнhээ гадна гансахан районой түб тосхондо элдэб организаци, эмхи зургаануудта 3000 шахуу хүн ажалладаг. Хэрбээ тэдэ зоной хахадыншье үдэр бүри гаража хүдэлөө hаа, хэды ехэ үбhэ сабшаха, хуряаха, набшаhата тэжээл, халаахай бэлэдхэхэ, ургасын буртаг ногоо сэбэрлэхэ аргатай гээшэб!

Үнэндөө, мүнөө район соо тэжээл бэлэдхэлгэдэ ороидоол 1500 хүн хүдэлнэ. Харин нёдондо энэ үедэ сабшалаг дээрэ 2300 хүн ажаллажа, мүнөөнэйхиөө 2 дахин ехэ тэжээл нөөсөлөөд байгаа бшуу.

Тэрэшэлэн үбhэшэдыньшье үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлнэ гэхын аргагүй. «Октябрьский», Борьёогой, «Заречный», Бооцын совхозуудай, «Коммунизм», Доржи Банзаровай, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай оньhожоруулагдаhан звенонууд июлиин 20-hоо хойшо үбhэндэ ороhон нэрэтэй гаад, мүнөө хори гаран хоног соо түс түстаа миил 600—1000 хүрэтэр центнер үбhэ hүрилэнхэй. Ондоогоор хэлэбэл, звено бүхэн үдэрэй арай гэжэ 40—50 центнер үбhэ сомоно. Иигэжэ байхадаа яагаад газар хорооход даа. Районой олонхи ажахынууд бүхыдөө абаха үбhэнэйнгөө гурбанай нэгэ хубиешье абаагүй.

— Бороо ороже, урагша ябуулнагүй,—гэжэ үбhэшэдэ, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдшье хэлэхэ нэгэл үгэтэй.

Нээрээшье, hүүлэй үдэрнүүдтэ үе-үе болоод лэ, богони аадар гү, али hабинуур бороо ороно. Гэбэшье үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын иимэ муугаар ябуулагдажа байhанда гансахан бороо эзмэтэй бэшэл даа. Ажалай эмхидхэл, харюусалга үшөөл hуладана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хэдэн жэшээ дурдая.

ХАРЮУСАЛГАГҮЙН ХОЙШОЛОН

«Заречный» совхоздо оньhожоруулагдамал 3 звено хүдэлнэ. Эдэмнай бүхы хэрэгтэй техникээр хүсэд хангагдаhан, үдэр соо түс тустаа адагынь 500—600 центнер үбhэ хуряажа hүрилхэ аргатай коллективүүд. Тэд В. П. Игумновай, Ц-М. Б. Тарбаевай хүтэлбэрилдэг звенонууд хорёод үдэр соо түс бүридөө ороидоол 2200—1700 центнер үбhэ сомсо.

Тэрэ мүртөө үбhэеэ тон муу шанартайгаар, hаланаар, ехэ гэлтэтэйгээр хуряана. Енхор тосхонhоо хойшоо «Фрегат» агрегадаар уhалагдаhан олон жэлэй ногооной таригдаhан сабшалан дээрэ В. П. Игумновай звено үбhэ сабшана. Манай ябахада, тэдэнэр нэгэ газарта 4 hүри табяад, хажуудахи табадахииень задалжа, тараажа байба.

— Алдуу хэжэ, үбhэеэ нойтоор hүрилжэрхиhэн байгаабди. Досоhоо халажа эхилхэдэнь задалжа, хатааха баатай болобобди, — гэжэ Владимир Петрович хэлэнэ.

— Сабшаhан үбhэеэ хэды хонуулаад хуряахадатнай, иимэ нойтон байнаб? —гэжэ асуухада, тэрэ иигэжэ хэлэнэ:

— Гол түлэб 2—3 үдэр хэбтүүлээд. тармажа hүрилдэгбди. Бороо ой ороо hаень, үбhэмнай 5—6 хоногтошье хэбтэшэнэ даа.

— Теэд үбhэеэ сабшаhаар 3—4 час болоод хэдэ дахин hэлижэ, урбуулжа байгаад, түргэн хатааха аргые юундэ хэрэглэнэгүйбта?

Энээндэ звеное даагша мүрөө хабшагад гүүлэхэhээ ондоо харюу олобогүй. Гансашье энэ звенодо бэшэ, ажахын бусадшье үбhэшэд иимэ арга хэрэглэнэгүй. Ц-М. Б. Тарбаевай звеногойхид хэдэн үдэрэй саана сабшагдаhан, бороодо үгаагдажа, наранда сайшаhан үбhэ тармажа, тэрэнээ прессээр түгүд болгон багсалжа байба. Иимэ үбhэн хаанаhаа шэмэтэй байхаб даа. Тэрэнэйнь набша намаа хуу бутаржа, прессэй доогуур hабинан унажа ябаа бэлэй. Тиихэдээ үбhэнэй эгээл hайниинь гээгдэнэ ха юм.

Мүн В. П. Игумновай звеногойхидой үбhэеэ яажа хуряаhан, hүрилhьень харахадаа урмаа таhархаар. Hүринүүдынь хайша хэрэгээр миил сбооло-отой, эндэ тэндээ ёлтогор-ялтагар, хонхор-ёнхор болошонхой. Тэрэнь хура бороодо нэбтэ нороно, муудана.

— Эдэнэнээ юундэ hайнаар hамнажа заhана, нюруулнагүйбта,— гэжэ асуухада, нүхэр Игумнов иигэжэ хэлэнэ:

— Гар тармуур, асашьегүйбди. Оньhожоруулагдамал звено гээшэ бээзбди...

Hүринүүдhээ хэдэн зуугаад метр саашаа ябахада, хаа хаанагүй дутуу тармагдаhан үбhэн, орхигдоhон баал натарайноорой боложо хэбтэнэ. Эдэ мэтые сэбэрлэжэ абахабди гэжэ звеное даагша хэлэнэ. Теэд тэрэнь үдэр бүри бороодо орожо, наранда шарагдажа, газар руугаа шэнгэжэ хэбтэнэ бшуу. Мүнөө hогообориишье тэжээлдэ нэмэри болохо ёнотой гэhэн уряагай дэлгэрээд байхада, үбhэеэ иимэ hалан муугаар абаха гэшэмнай яашье хүлисэшэгүй.

Совхозой директор А. С. Токарев, ахамад агроном Ю. А. Белых, партбюрогой секретарь Г. Г. Дондопов гэгшэд эдэ бүгэдые үдэр бүри хаража ябаад, ямаршье хэмжээ абадаггүй байхань гайхалтай.

Борьёогой совхозой Таhархайн, Нюгын отделениннүүдэй үбhэшэдтэ ябахада, баhал иимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Жэшээнь, Таhархайда Н. А. Телешевэй звено яhала hайн ургасатай, уhалагдадаг газарай ногоо сабшана. Гектарай 20 гаран центнер үбhэн гарана. Теэд тэрэнээ ехэл hалан муугаар сабшана, хуряана. Эрьелдэжэ унаhан ногоон дутуу сабшагданхай, бургааha шугын забhар, хананабай заха ороидоо сабшагдаагүй орхигдошонхой.

— Энэ ногоогоо гар хажуураар сабшахаяа яанабта? —гэхэдэ Николай Алексеевич иигэжэ хэлэнэ:

—Манда гар хажууршье үгы. Хонишод, үмсынхин түүжэ сабшана бээ.

—Бороогой ороходо, юу хэнэбта?

— Гэртээл ошоо аабзобди даа...

ТҮРҮҮ АРГА ТООГДОНОГҮЙ

Энэшье звенодо, мүн Нюгын отделениин В. В. Игнатьевай звенодо сабшагдаhан үбhые түргэ түргэн hэлижэ, урбуулжа байгаад, хатааха арга хэрэглэгдэнэгүй. Хэдэн хоногой саана сабшагдаhан үбhэниинь тармагдаагүй, дээгүүрээ сайбар шара болошонхой хэбтэхэ юм. Үбhэ hэлидэг тусхай түхеэрэлгын үгишье hаань, юрын түхэреэн шүдэнүүдтэй ГВК-6 түхэлэй тармуурааp үбhэ урбуулан hэлижэ хатааха арга бии. Теэд тэдэ тармуурнуудынь миин байна. Хэнэйшье мэдэhээр, сабшагдаhан үбhэн мүр дээрээ хэбтэхэдээ, удаан хатадаг, илангаяа боротойдо дорohоо ехэ шиигтэй байдаг. Тэрэниие оло дахин урбуулжа байбал, үлүү шиигнойтониинь үгы болохо, hэбшээ hалхиндашье hүүрэжэ, түргэн хатаха бшуу.

Эгээл иимэ аргые хэрэглэдэггүй дээрэhээнь Борьёогой, «Заречный» совхозуудта хуряалга, hүрилэлгэ өөдтэй ургашаа ябанагүй, үбhэнэйнь шанаршье муудана. В. В. Игнатьевай звено июлиин 23-hаа хойшо 90 гектарайнгаа ороидоол 30 гектарыень сабшаад, 18 гектарайнь үбhэ хуряагаа. Хамта 600 центнер үбhэ сомоо. Түсэбынь аяар 3300 центнер.

Эдэ ажахынуудай агрономууд үбhэ хуряалгын технологиин, хаана ямар машина, түхеэрэлгэнүүдэй хэрэглэгдэхэ байhаниие хүсэд бодэмжолоо, түсэблеогүй байшоо. Жэшээнь, Борьёогой совхозой нэрлэгдэгшэ звенонуудта үбhэ hүрилхэ тусхай нэгэшье түхеэрэлгэ мүн түсгаар подборщик-копнитель үгы. Энээндэ КУН түхэлэй агрегат хэрэглэхэдэнь, ажалай бүтээсэ бага байна, налшагар муу hүри бодхоогдоно, үбhэн ехээр гээгдэнэ. Үнгэрхэдөө, гартаа аса, тармуур барижа, hүри нюруулха хүн эндэ байхагүй.

Үшөө нэгэ дутагдал гэхэдэ, хэды шэнээн газарай ногооной сабшагдажа, хэдынь хуряагдаhые тоб байса мэдэхэ хүн баhал үгы. Звеное даагшадай хэлэhээр лэ, тоо бүридхэл миил таамагаар хэгдэнэ. Энэ ажахын ахамад агроном П. И. Зайцев, тэжээл үйлэдбэрилгын талаар агроном Д. С. Баинов гэгшэд үбhэ хуряалгые hайнаар эмхидхэхэ, түрүү онол арганнуудые нэбтэрүүлхэ, тоо бүридхэлые наринаар абаха тушаа юушье хэнэгүй гэхэдэ алдуугүй.

Энэ ажахы бүхыдэнь хээрын сабшаланhаа 16 мянган центнер үбhэ абаха, республикын газаа тээ 10 мянган центнер үбhэ бэлэдхэхэ, 24,5 мянган центнер зеленко хуряаха түсэбтэй. Харин мүнөө ороидоол 5000 центнер бага үлүүтэй бүдүүн тэжээл нөөсэлөө. Иимээр хүдэлжэ байбал, хэзээ түсэбөө дүүргэхэ гээшэб? Саашадаа таряалан, сабшалан дээрэ, үбэлжөөнүүдтэ хэхэ хүдэлмэри улам ехэ болохол.

Зэдын районой олонхи ажахынуудта үбhэ хуряалгын урагшаа ябаагүй үшэ нэгэ шалтагаан гэхэдэ, ажалай эмхидхэл, эршэнь тон hула. Бороо оробо гэжэ шалтаад, бага зэргын хурын орохолоор лэ, гэртээ гүйлгэлдэжэ ябашадаг звенонууд олон. «Коммунизм», Доржи Банзаровай, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта сабшаг даа. Эндэ звенонуудынь hайн бэлэдхэлтэй, бүхы хэрэгтэй юумээр хангагдаад, үбhэндэ гараа hэн. Отогуудыньшье hайнаар бэлдэгдэнхэй. Гансал эмхидхэлэй, зониие элсүүлгын хүдэлмэри дутагдалтай. Эндэ социалис мүрысөөншье юрэл ёно тэдысэ эмхидхэгдэнхэй гэжэ hанахаар.

И. ПОЛОМОШНОВ,
«Знамя труда» газетын хүдэлмэрилэгшэ.
Захааминай район.

ЕНИИН ССР-эй ҮДЭРНҮҮД

...ниин ССР-эй Куйбы-...эрэмжэтэ колхозой ...ь, Социалис Ажалай ... Закарянда ниислэл...эрлэгнь түрүү дүй... hүргуули болобо. ...спубликын делега-...эрлэгнь орожо, ав-...да Москвада, СССР-...СР-эй үдэрнүүдтэ ха-... байгаа.

...ааа ажахын машина ... бүхэсоюзна инсти-...эмнай илангаяа ха-...гэжэ Закар Ерван-...hаманжаруулга хубаал-...эмэтэдэй hүүлэй түй-...тай танилсаха гээшэ ...охолтой байба. Уша-...дэ, бүхы үйлэдбэ-...hаманжаруулга манай ...баритай ажахыда гүй-...ын тоосоондо оро-...н бүриhөө, 5 мянга ...килограмм hү hааха, ...бүриhөө 45 центнер ...о ургамалнуудые ху-...рга олгоо, Гэбэшье ...дэгүй зорилгонууд олон. Хадата нютагуудта үбhэ хуряалга мүнөө болотор гуйсэд оньhожоруулагдаагүй байнхай. Таарамжатай hайн машинанууд үгы. Энээн тухай институтда ургэн ехэ хөөрэлдөөн болобо.

Элдэб союзна республикануудай коллективүүдэй зохёохы харилсаан экономикоёо хүгжөөхэдэнь Арменидэ туhална. Тэрэнэй түйлолтанууд ороной гол выставкэ дээрэ табигдаhан «70 жэл соо Агуу-ехэ Октябриин туг доро» гэhэн ойн баярай экспозициин таhагта ургэнөөр табигданхай, Айлшад предприятинуудта, эмхинүүдтэ москвагайхидтай уулзаhан, сеёлойнгоо ургэн ехэ программа харуулhан байгаа.

Армениин ССР-эй делегаци В. И. Ленинэй мавзолейдэ, Кремлиин ханын дэргэдэхи Танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ венокгуудые табиба.

Армени хани барисаанай эстафетые Таджикистанда дамжуулаа.

(ТАСС).

КПССэй XXVII съездын шийдхэбэринүүдые бэелүүлхын төлөө

ЗООТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ НАРИНААР ЯБУУЛХА

Партийн XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай апрелийн (1985 он) Пленумэй, мүн ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шийдхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар республикын колхоз, совхозууд тодорхой хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Энэ хэлэгшэеэ хэдэн тоо, баримтануудаар гэршэлжэ болоно. Республикымнай ажахынууд мал ажалые мүнөө сагай эрилтэдэ хүрэмөөр эрхилжэ, тогтууритай продукци үйлэдбэрилгэдэ нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоҳхой гээшэ. Тусхайлбал, арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй, мүн байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбүүд амжалтатай бэелүүлэгдээ. Энэмнай адууһа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлһэнэй, малай үүлтэрые һайжаруулһанай, үхэр малаа, хони хурьгадаа бүрин бүтэнөөр ондо оруулһанай, түл олоор абаһанай, ниитын адуу малда тэжээл ехээр нөөсэлһэнэй, һайн шанартай продукци гаргадаг болоҳоной ашаар туйлагдаа.

Бүхыдоо һү һаалга республика соомнай 10 процентэр дээшэлүүлэгдээ гэхэ гү, али нёдондо үнеэн бүриһөө дунда эргэгэр 1971 килограмм һүн абтаа. Энэнь урэанда жэлэйхитэй сасуулан харахада, 312 килограммаар дээшээ юм.

Байгша оной үнгэрһэн долоон һарын хугасаа соо үнеэн бүриһөө 1325 килограмм һүн һаагдаад байна гэхэ гү, али үнгэрһэн жэлэйхиһээ 92 килограммаар ехэ болоно. Эгээл зулгы зохид мүнөө үедэ үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлжэ ябаһан Тарбагатайн, Баунтын, Ахын, Прибайкалиин районуудай малшад үнеэн бүриһөө һү абалгые нёдондонойхидо орходоо 3,6—2,3 дахин дээшэлүүлһэн байна. Нёдондо Бэшүүрэй, Ивалгын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Хориин районуудай ажахынууд хоёр мянгатанай хилыо дабажа гараа һэн. Эдэ түрүү районуудай амжалтанууд республикын саашанхи хүргэлтын эрга боломжые үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр һү һаалиин фермын 10 коллектив республика соогоо үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа дээшэ һү һааһан габьяатай. Эдэнэй дундаһаа Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һү һаалиин фермэ (даагшань А. Г. Югова), Һүрэлсалай «Байгал» ажахын Түбэй һү һаалиин фермэ (даагшань Б. М. Лубсанов), Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой һүгөөтэй һүнэй фермэ (даагшань Б. М. Кононов) болон бусадые онсолон нэрлэмээр. Эдэ коллективүүд байгша ондо туйлаһанаа улам арьбадхахаяр зоригжонхой, зунай бэлшэриин үедэ һү һаамаа дээшэлүүлжэ ябана.

Иимэ амжалтанууд нэн түрүүн фермын һаалишаи, үхэршэн, тэжээл бүйлуулдаг цехэй хүдэлмэришэн бүхэнэй ороллолгоһоо эхин үндэнэтэй. Жэшээлхэдэ, Булагай һү һаалиин фермынхид нёдондо, урэанда жэлэйхидэ орходоо, һаагдаһан центнер һүнэйнгөө гаргашые аяар 30 процентээр, тэжээлэй гаргашые 15 процентээр хорооһон байха юм. Республика соо һаагдаһан нэгэ центнер һүнэй үнэ сэнгынь 35,01 түхэриг түхэрэгдэбэ.

Үнгэрһэн жэлэй үрэ дүнгүүдээр тодорхой шэнжэлэл хэхэдэ, мал ажал дээрэ шэнэдхэн хубилгалгын түрүүшын алхамууд хэгдэжэ эхилэнхэй гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Энэ бүхы хэһэн юумэеэ шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр хаража үзэбэл, мал ажалда үшөөл дутуу дунданууд бии, байһан арга боломжонууд гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй. Ушар тиимэһээ мал ажалые улам саашадань хүгжеохын тула энэ һалбарияа түрүү технологёор эрхилхэ хэрэгтэй болоно.

Республикын һү һаалиин 368 фермын гушан нэгэндэнь үнеэн бүриһөө жэлдээ 1500 килограммһаа доошо һүн абтана. 58 фермэ дээрэ үнеэн бүриһөө 1700 килограмм сагаан эдеэн үйлэдбэрилэгдэнэ. Хурамхаанай, Хэжэнгын, мүн бусад зарим районуудай ажахынуудта жолдээ дунда эргээр үнеэн бүриһөө 1500 килограммда хүрэхэгүй һүн һаагдадаг байха юм. Энээнэй гол шалтагаанинь гэхэдэ, эдэ районуудта малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри доогуур хэмжээндэ ябуулагдана. Малшадай һайнаар хүдэлхэ эрхэ байдал байгуулагданагүй. Тэндэ ехэнхи ажалаа бар хүсөөр хэнэ. Республика доторнай томодхогдоһон, мүнөө сагай эрилтэдэ таарама 96 фермэ тоологдоно. Эдэнэйнь 72 процентынь дүүрэн хүсэндөө ашаглагданагүй. Иимэ фермэнүүд дээрээ нёдондо үнеэн бүриһөө 1902 килограмм һүн һаагдаһан байна. Ушхайтын, Хэжэнгын совхозуудай 380 үнеэдэй комплекснуудта үнеэн бүриһөө оройдоол 1213—1200 килограмм һүн абтаа. Иимэ жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, нилээд олон.

Һү һаалиин фермэнүүдэй ажалай бүтээсые хайшан гээд дээшэлүүлхэб гэхэдэ, нэн түрүүн байрануудаа гүйсэд оньһожоруулха, тэрэнээ аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ шухала. Энэ талаар арбан хоёрдохи табан жэлэй хугасаа соо өхэхэн хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. 115 фермын байранууд һэльбэн шэнэлэгдэхэ, тугалай 46 байра, тэжээл буйлуулдаг цехүүд, үнеэдые түрүүлхэ бокснууд шэнээр баригдаха ёһотой. Эдэ бүгэдын ашаар бидэ һаалиин фермэнүүд дээрэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, үнеэдэй ашаг шэмые нэмээхэ аргатайбди.

Һаалишадай ойрын жэлнүүдэй зорилго хадаа үнеэн бүриһөө дунда эргээр 2500 килограмм һү һааха хэрэг болоно. Иимэ зорилго республикын бүхы ажахынуудай урда табигданхай.

1986—1990 онуудай туршада бэелүүлэгдэхэ комплексно программын ёһоор, һаалиин мал ажалда һү үйлэдбэрилхэ поточно-цеховэ технологи үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ юм. Тэдэ энэ талаар мүртэй ажал мүнөө хэгдэнэгүй. Мүнөөдэрэй байдалаар, һүнэй 21 фермэ нимэ гүримда оруулагданхай. Энэ табан жэлэй дүүрэтэр бүхы һаалиин малай 30 процентнь түрүү технологидо оруулагдахаар түсэблэгдэнэ. Хуушанайхяараа хүдэлхэ саглай һалаа гэжэ ойлгохо хэрэгтэй.

Фермэнүүдэй байрануудые оньһожоруулха талаар дутуу дунданууд яһала бии. Мүнөө болотор тэжээл хубаарилха ажал үшөө хүсэд оньһожоруулагдаагүй байнаар. Хэрбээ бүхы ажалаа оньһон техникын хүсөөр хээд байгаа һаа, һаалишадта ямар өхэ туһа болохо һэм, нилээд алмалташье хэгдэхэ бэлэй. Мүнөөдэрэй байдалаар, фермын нэгэ хүдэлмэрилэгшэдэ 10 үнеэн хүртэнэ, 18 тонно һүн һаагдана. Энэ тоо, баримтануud юу гэршэлнэб гэбэл, бидэ бии байгаа арга боломжонуудаа гүйгүй. Эдэнэр түсэбөө дүүргэхын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Юуб гэбэл, удэр хоногуудай ошохо бүри тэжээлэй шүүһэ шэмэнь муудана ха юм.

Б. ДУГАРОВ,
пенсионер, Дүтэлүүрэй совхозой набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ талаар бригадир.
(Захаминай районой «Ажалай түг» газетэһээ).

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ ХАМТЫН ХЭРЭГ

САГ БОЛЗОР СООНЬ ХЭХЭ

Энэ жэлдэ ногоон болон хүдөө ажахын бэшэшье үргамалнууд муугаар ургаа. Тиимэһээ бии байгаа бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, тэжээлэй ноосые ехэ болгохын тула набшаһата тэжээл, халаахай элбэгээр бэлэдхэхэ шухала.

Манай районой предприятинуудай болон эмхи зүргаануудай коллективүүд никитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ жэл бүридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Энэ хедаа ажахынуудта тон ехэ туһаламжа боложо үгэнэ.

Шефүүдэйнгээ ерэхэдэ, манайшье совхозой ажалшадай ехээр баярладагынь мэдээжэ. Мүнөө манда набшаһата тэжээл болон халаахай бэлэдхэлгэ түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Энэ шухала кампанида шефүүдэй олонхинь харюусалга ехэтэйгээр хендана. Гэхэтэй хамта тэжээл бэлэдхэлгэдэ эльгээдэг авенонуудай бүридхэл тухай һайнаар бодоммжолхо байгаа гэһэн дүрдахал предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хэлэлтэй. Юуб гэбэл, хүнүүд манда амерхаяа ерэнэ бэшэ, харин ажаллахаяа ерэнэ бшуу. Ушар иимэһээ тэдэнэр тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдые, бээлэй гэхэ мэтые абаад ябаха ёһотой.

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ Холтоһоной уурхайн, типографиин, тоһоной заводой коллективүүд һайнаар ажаллаа. Тэдэнэр набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэһэн байна. Мүн райгүйсэдкомой, Дүтэлүүрэй сельско Советэй гүйсэдкомой коллективүүд һайнаар хүдэлөө.

Харин ДОСААФ-ай, «Агропромэнерго» предприяти болон эмхинүүдэй, пивын заводой, горсоведэй гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри үшөө эхилээгүй. Эдэнэр түсэбөө дүүргэхын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Юуб гэбэл, удэр хоногуудай ошохо бүри тэжээлэй шүүһэ шэмэнь муудана ха юм.

Б. ДУГАРОВ,
пенсионер, Дүтэлүүрэй совхозой набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ талаар бригадир.
(Захаминай районой «Ажалай түг» газетэһээ).

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ ХАМТЫН ХЭРЭГ

Хүтэлбэрилэгшэ — хүмүүжүүлэгшэ

ШИИДЭНГИ ХҮСЭЛТЭЙГӨӨР

— Нюдэ далдалаад, хайша хэрэг хүдэлөөд ябадаг хүнүүд байдаг. Харин ажалаа муугаар хэжэ шададаггүй, һэшхэлтэй зон бүри олон ааб даа. Петр Федорович эгээл тиимэ хүн. Бүхы уялгануудаа жэншэдгүй дүүргэдэг. Хойноһоонь шалгалта огто хэрэггүй,—гэжэ түмэр замай Улаан-Удын отделениин нүүдэлоньһожоруулагдамал 56-дахи станциин ахамад инженер Н. П. Княжев, нүхэр Степанов тухай дүрдахадаа хэлээ бэлэй.

Петр Федорович чуваш яһанай хүн юм. Бүри табяад онуудта Москва хотоһоо 15 километрэй газарта Сухова станци шадар түмэр зам капитальнаар зеһабарилагшад байрланхай һэн. Дулаанай сагай эхилхэтэй сасуу, сроной түмэр замай олон ондоо отделениинүүдтэ тэдэ тараан эльгээгдэдэг байгаа. 1963 ондо түмэр замай управлени бүхэнэй дэргэдэ ПМС-үүдые байгуулха гэһэн шиидхэбэри абтаад, П. Ф. Степанов бусад олон нүхэдтэйгөө суг Зүүн Сибирь ерээ бэлэй.

— Манай орон дотор хаанашье ажаһуу— хамаагүй. Үндэһэ яһатан бэе бээ харша үзэхэ ябадал үгы ха юм. Юрэдөөл, сагай уларилдашье, байгаалиин эрхэ байдалдашье дадааб. Эндэ түрөөгүй, удөөгүйшье һаа, түрэл гаралдаа бэшэг бэшэхэдэ, «Манай Буряадта» гээдлэ бэшэдэгби. Яахаб, эжэлһэн нүхэд, дуратай ажал, хуби заяагаа холбоһон ханимни эндэл ха юм,— гээд Петр Федорович миинэд гэнэ.

Дуратай ажал... Эгээл эдэ үгэнүүдынь удхалан бодожо үзэмөөр ха. Түмэр замда амар бэшэ. Илангаяа нүүдэл шэнжэтэй, саг үргэлжын кадрнуудаар гүйсэд бүридхэгдөөгүй колективтэ амархан бэшэ ёшуу. Хүдэлмэринь май һараһаа октябрь хүрэтэр үргэлжэлдэг. Тиимэһээл саг зуура ажалда ородог, хүйтэнэй хаһын салин хүлһые голодог, хармаан даруулма салинтай ондоо ажал бэдэрээд ябашедаг «эндэһээ тиишэ, тэндэһээ иишэ» нүүгээшэд станциин начальнигай нэрэ дээрэ ажалда сроохо, гараха хүсэлтэйгөө үе-үе болоод лэ мэдүүлжэ байдаг. «Эндэ наһаараа хүдэлхэ бэшэб. Хүлөөрөө толгой, толгойгоороо хүлшье хээд ябаг лэ» гээд, юумэ хэрэгсээхэ, тоохо янзагүй хүнүүдтэй сэдьхэлээ зобоонгүй хүдэлөөд, һүргаад үзэ даа. Тоэд бригадир П. Ф. Степанов залхуурдаггүй, эзбүүсэдэггүй, шадаал һаа, олон хүниие тогтонижуулан хүдэлгэхые оролдодог. Зандаралга, бадашалгаар тэрэ огто дашуурдаггүй, зандань теаруухан «түлхюур» олохые һэдэдэг гээшэ.

— Зургаан һарада түмэр зам заһабарилаа гэнэйб. Саашань яахабиб, «хургаяа долёохо» гү?—гээд, зариман маргалтагүй асуугаадхиха.

— Тоэд энэ хүдэлмэриһөө гадуур рельснүүдые болон шпалануудые хоорондонь хабсарган табижа бүхэлдэг ажал бии ха юм. Энэмнай тусхай бааза гээшэ. Хүдэлөөд турша,—гээд бригадир ойлгуулха.

Коллективтэ журам, гуримай һула байһан сагшье үзэгдөө һэн ааб даа. Заримдаа ажалай журам хаазгайруулагшад урмашуулга, шайгаа хаһуулхаһаа огто айхаяашье болёод байдаг һэн. Иимэ ушарта П. Ф. Степанов сагай эрхэ байдалда бүхы дутуу дундануудые тохоод байгаагүй, шадалтайхан наар эрилтэ табидаг һэн. Тиимэ гол бүридэлөө алдаагүй, жэлнэ жээ. Бэлэн болгогдоһон, хоор ган холбогдоһон рельснүүд бо дые ашадаг, буулгадаг В. К. Ш Кузнецов, түмэр замай монтер А. В. Дюдахин гэгшэд П. Ф. С лөөн доро наһанайнгаа мэрг гээшэ. Эгээл тиимэһээ ударидс гэшүүн бүхэн нормоёо жэнш гэхэ гү, али халаан бүридэ шпалада рельс хабсарган бэхи ша оной хахад жэлэй дүнг бүхы түсэб, уялгануудаа үлү байхадань, түрүү хүнүүдэйнь обёормоор һэн.

Бригадын гэшүүдтэй хоёрэ эолуухан мастер А. С. Савель бэ.

— Петр Федорович, нөөхи хайшань хаяхаманйб? Хүнүүдшь гэжэ хандахадань, үнинэй бриг тобшохон шиидхэбэрээ хэлээ

Савельев гайханги, марган удаа толгойгоо дохигод гүүлэ тиимэл. Эгээл зохистой арга гүйжэ гарана.

Хүндэ хүшэр энэ үйлэдбэр залхуурангүй, олон жэлдэ о дэлжэ байһан энэ хүн тухай дынь хэлээ бэлэй: «Һайн хүн алхам хойшоо хэхэгүй». Гушаа һээ ондоо тээ ажал бэдэржэ Степанов 1975 ондо «Хүндэлэ деноор шагнагдаа, 1983 ондо «Ал замшан» гэһэн нэрэ эзэгдэ сэхэ ажалаараа үнэхөөр этиг хүртэһэнэйнь аша үрэ эндэл бшуу. Нара, һалхинда хүрилг һан дүүрэн шарайдань нанг бэелүүлхэ гэһэн шиидэнги х нэн. Тиимэһээ энэ хүн—дунда рилэгшэ нүхэдэйнгөө хүндэдэ ёһотой һурган хүмүүжүүлэгш

Зураг дээрэ: П. Ф. Степан Д. Ал

Загарайн район.

Мал ажал — онсо шухала һалбари

ГЭР БҮЛӨӨРӨӨ БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАНА

Зарим хүнүүд мэргэжлээ бага һаһандаа шэлдэг гээшэ. Ахын районой түрүү малшан Б. Л. Дугарова бүхы һаһаараа худсо ажахыда ажаллаа. Олон жэлдэ хоншонооршье хүдэлһэн байха. Хожомынь гэр бүлоороо бодо малай гүүртэ даадаг болоһон юм. Малай тоо толгой олошоруулхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гэр бүлын бригада бүхы хаба шадалаа, ороллолгоёо гаргажа, ябаа һайн үрэ дүнгүүдые туйладаг болоноҳой.

Бүлдон Лопсоновнагай хани нүхэр Валерий бэрхэ малшан юм. Урагшаа һанаатай, үнэн сэхэ абари зантай энэ гэрэй эзэнэй хүсэһэн ажал бүхэниинь дууһан бэелүүлэгдэдэг байна.

Үрьёлог гэжэ һуурында малшадай гэр бүлэ ажаһуудаг юм. Андрей хүбүүниинь эхэ эсэгэһээ жэшэ абан, тэдэндээ ехэ туһа хүргэнэ, шадамар бэрхэ ажаллана. Тиихэдэ Галина басаганиинь баһал малшан юм. Цыремпил нүхэртээ хамта мал адуулдаг. Иигэжэ гэр бүлоороо тэдэнэр амжалтатайгаар ажаллана.

Бэрхэ малшан Б. Л. Дугарова районо Соведэй депутадаар олон дахин һунгагдаһан байна. Тээмэндэ үнэгэргэдэһэн һунгалтада Булдон Лопсоновнада районой хүн зон этигэл найдабарияа дэалгажа, дахинаа депутадаар һунгаһан байна.

Энэ жэлдэ 100 үнеэнһээ 90 тугал абажа түлжүүлээ. Үнэгэрһэн үбэлжэлгын үедэ 140 үнеэдые харууһалжа, түл абалгые яһала һайнаар үнгэргэһэн байна.

Мүнөө зун холо Сорогой-Эхин гэжэ һарьдагай бэлшэртэ малшад зуһана. Зунай элдин сагые аша туһатайгаар хэрэглэн, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор 260 толгой үхэрнүүдые гэр бүлоороо тэдэнэр харууһалжа байна. Бригадна подрядай гуримаар ажалладаг гэр бүлын гэшүүд хүдэлмэридоо ехэ ороллолго гаргана. Агуучехэ Октябриин 70 жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтаха, социалис уялгануудаа дүүргэхэ зорилготойгоор мүнөө тэдэнэр ажаллажа байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Бригадна подрядай гуримаар ажалладаг гэр бүлын гэшүүд—Галина Андрей хоёр. 2. Ахын районой түрүү малшан Б. Л. Дугарова.

Д. ДУГАРОВАЙ фототекст.

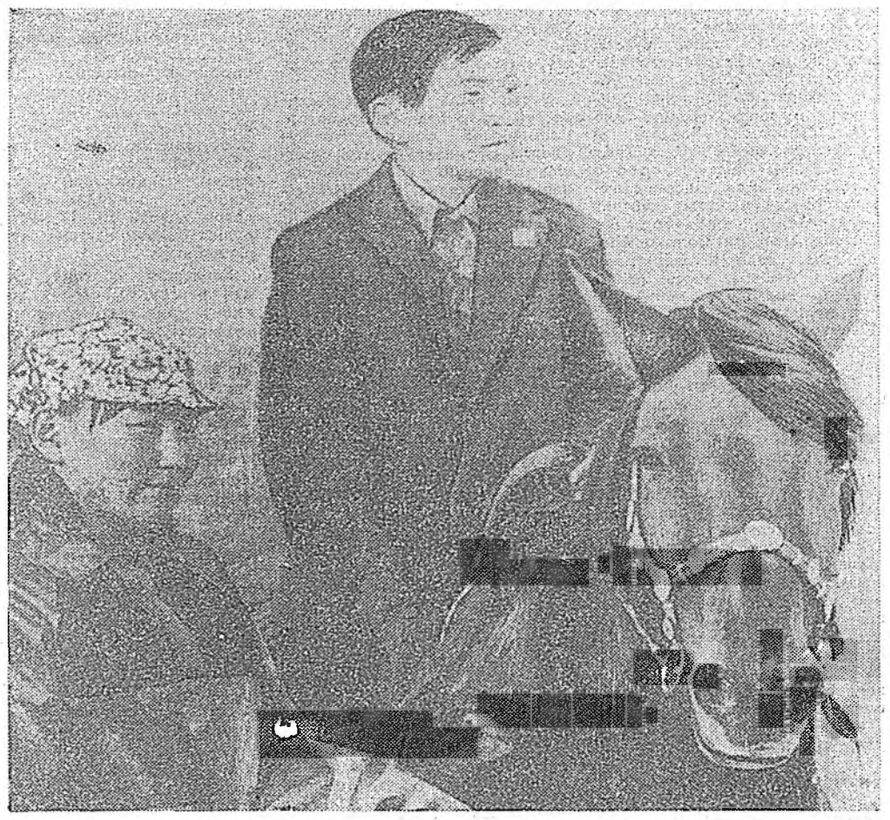

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ЭЛСҮҮЛХЭ

Районно газетэнүүдэй хуудаһануудаар

Сельскэ Соведэй дэбисхэр дэрээ ажаһуудаг ажал хэхэ шадалтай хүнүүд арбан хоногой туршада тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадаха ёһотой гэһэн шиидхэбэри Хүлэй сельскэ Совет баталан абаа.

Энэ шиидхэбэри хүн зон халуунаар дэмжэн, олонхинь үбһэ хуряалгада хабаадажа байна гэжэ тэмдэглэхээр. Тэдэнэй дунда саг үргэлжэ эдэбхитэйгээр хабаададаг ажалай болон дайнай ветеран Петр Ильич Борисов, киномеханик Виктор Николаевич Краснопеев гэгшэдые нэрлэхээр.

Совхозой директитэй, партийна болон профсоюзна комитедүүдтэй хамта сельсоведэй гүйсэдкомой үүсхэлээр гурбан удэрэй туршада субботник соносхоходо, алба хаагшад, соёлшод болон совхозой хүдэлмэришэд эндэ хабаадаһан байна. Тэрээнһээ гадна хубиин автомашинатай болон томо мотоциклтай хүнүүдтэ АВМ-дэ хэрэглэгдэхэ 150, 100 килограмм ногоо бэлэдхэхэ гэһэн даабари үгтөө.

Районой киносетиин хүдэлмэрилэгшэд шефүүдэй дунда эдэбхи үүсхэл гарган ажаллажа, набшаһата тэжээл бэлэдхэхээ, тусхай участок дээрэ үбһэ сабшажа эхилээ. Тиихэдэ ажахы хоорондын лесхоз, ажаһуудал хангалгын управлени, «Агропроммехмонтаж» нэгэдэлэй 4-дахи ПМК, 13-дахи ЛТЦ, хилээмэнэй пункт болон бусад албан зургаануудай ажалшад шеф ёһоной туһаламжа үзүүлнэ.

Хорийн 2-дохи дунда һургуулиин,«Агропромэнерго» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд ургасын муугаа ажалаа эхилээдүй байна. Айл бүхэндэ үбһэ хуряалгаар тусхай даабари үгтэнхэй, сельскэ Соведэй гүйсэдкомой гэшүүд үбһэ бэлэдхэлгын кампанида эдэбхитэйгээр хабаадана. Тиигэжэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ сельсоведэй гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд ехэ туһа хүргэнэ.

С. ШВЕЦОВ,
арадай депутадуудай Хүлэй сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.
(Хорийн районой «Шэнэ Үдэ» газетэһээ).

ШЕФҮҮДЭЙ ТУҺАЛАМЖА

Дотоодын хэрэгүүдэй таһагай коллектив «Знамя Ленина» колхозой Харгаһатын отделениде шеф ёһоной туһаламжа үзүүлдэг. Энэ жэлдэ коллектив энэ ажахыда 7 дахин ошожо, тэжээл бэлэдхэлсээ. Тэдэнэй хүсөөр 130 центнер набшаһата тэжээл нөөсэлгдөө.

Ажахын тэжээл бэлэдхэгшэд түсэбтэ даабарияа сүм бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжнуудтай. Юуб гэхэдэ, энэ хэрэгтэ шефүүдынь туһалха бшуу.

В. БОШЕКТУЕВ,
райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай начальник
(Мухар-Шэбэрэй районой «Ленинский путь» газетэһээ).

ҺАНАА АМАР

Үбэлжэлгын үедэ ниитын малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилготойгоор шеф ёһоной туһаламжа үзүүлхэ үялгатай районой предприятинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүдтэ үбһэ хуряаха талаар түсэбтэ даабаринууд үгтөө. Тиимэһээ мүнөө ажахынуудта олон коллективүүд шеф ёһоной туһа хүргэнэ.

Жэл бүри ажаһуудалай хэрэгтэй коллектив ажалшадай ехээр баярладагынь мэдээжэ. Мүнөө манда набшаһата тэжээл болон халаахай бэлэдхэлгэ түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Энэ шухала кампанида шефүүдэй олонхинь харюусалга ехэтэйгээр хендана. Гэхэтэй хамта тэжээл бэлэдхэлгэдэ эльгээдэг авенонуудай бүридхэл тухай һайнаар бодоммжолхо байгаа гэһэн дүрдахал предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хэлэлтэй. Юуб гэбэл, хүнүүд манда амерхаяа ерэнэ бшэ, харин ажаллахаяа ерэнэ бшуу. Ушар иимэһээ тэдэнэр тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдые, бээлэй гэхэ мэтые абаад ябаха ёһотой.

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ Холтоһоной уурхайн, типографиин, тоһоной заводой коллективүүд һайнаар ажаллаа. Тэдэнэр набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэһэн байна. Мүн райгүйсэдкомой, Дүтэлүүрэй сельскэ Соведэй гүйсэдкомой коллективүүд һайнаар хүдэлөө.

Харин ДОСААФ-ай, «Агропромэнерго» предприяти болон эмхинүүдэй, пивын заводой, горсоведэй гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри үшөө эхилээгүй. Эдэнэр түсэбөө дүүргэхын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Юуб гэбэл, удэр хоногуудай ошохо бүри тэжээлэй шүүһэ шэмэнь муудана ха юм.

Б. ДУГАРОВ,
пенсионер, Дүтэлүүрэй совхозой набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ талаар бригадир.
(Захаминай районой «Ажалай түг» газетэһээ).

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ ХАМТЫН ХЭРЭГ

Эдэбхи үүсхэл ба дүй дүршэл

ШЭНЭ АРГЫН АША ТУҺА

Москва шадарай Митяево тосхондо «ерээдүйгүй» гэһэн үгэ 15 жэлэй саана түрүүшынхээ дуулдаа һэн. Залуушуулай тосхонһоо гаража ошоходо, хүдэлхэ хүнүүд хүртэхэгүй. Гансал наһатай хүнүүд тосхондо үлэхэ. Фермэ, магазин гэхэ мэтэ хаагдаһан байгаа.

Зундаа хүүгэдэйнь түрэлхидтөө ерэхэдэ, Митяево тосхондо хүлгөөтэй болоод, үбэлдөө дахин хон-жэн боложо эхилхэ.

Гурбан жэлэй саана барилгашад эндэ ерээ һэн. Хуушан һандархай фермын һуури дээрэ шэнэ фермэ, хүдэлхэ хүнүүдэй байха гэр бараа.

Хабартаа фермэдэ 50 толгой үнеэдые асаржа, залуу үбгэ һамган Наумовтан эндэ хүдэлжэ эхилээ. Тээд тэдэнэр һара болоод лэ ябашоо. Табяад наһанай Антонина Афанасьевна Солдатова тэдэнэрэй орондо хүдэлжэ захалбо. Һургуулиин наһанай хоёр хүүгэдтэй хубүүн бэри хоёрынь ерэлсээ.

Ажалша хүнүүд байна, эндэһээ гаража ошохогүй ха гэжэ тосхоной улад, нэгэ хэды сагай үнгэрхэдэ ойлгоо һэн. Тиигэжэ Солдатовтан тосхоной ерынь хүнүүд болоо.

— Гэр бүлын фермэ дээрэ алишье талада ашатай туһатай байна,— гэжэ «Вереевский» совхозой директор Владимир Никоненко хэлэнэ. — Ажахыдашье олзотой байна,— гэр бүлын салин хүлһэндэ горитой нэмэлтэ оруулагдана.

Совхозой директор юундэ иигэжэ этигэнэ гэгшэб?

Табан жэлэй урда «Вереевский» совхоз районой эгээл гэгэгдэнги ажахынуудай нэгэниинь байһан. Техникэ, хүдэлмэришэд, үбһэ тэжээл дуталдаха. 1984 онһоо эхилжэ хубилалтанууд болоо: техникэ бии болоо, кадрнууд олдоо, ажахыда гурим журам һайжаруулагдаа. Фермэнүүдтэ хамтын подряд нэбтэрүүлжэ захалаа һэн. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, совхозой хэрэг байдал һайжаржа эхилээ.

Митяево мэтын иимэрхүү «ерээдүйгүй» тосхонууд тушаа яалтай гэгшэб гэжэ директор В. Никоненко тиихэдэл бодолгото болоо ха. Гэрнүүд ээнгүй үлэшэхэ, хүнэй харууһагүй, орхигдоходоо, поли шарлажа, буртаг үбнэндэ даруулшэха, болшээри муудаха. Тиихэдэл тэндэ гэр бүлын фермэ бариха бодол мүндэлһэн байгаа ха.

Гэр бүлын подряд ямар байхаб гэжэ эртэннһээ бүхы юумые һайса тооложо үзэе. Нэгэдэхээр, орхигдошоһон газар хэрэглэжэ болохо; хоёрдохёор, ажалладаг хүнүүдэй тоогой хороходо, ажалай бүтээсэ дээшэлхэ; һүүлшынхинь гэбэл, бензин алмагдаха, һаалишадые фермэдэ зоохэ хэрэггүй...

Фермын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлбэриин гурим баһал зохёон хараалагдаа. Тушаагдаһан продукциин түлөө абтаха түхэриг бүхэнһөө 12,9 мүнгыень гэр бүлэндэ орхихо. 20 хоноһон тугал бүхэнэй түлөө 20 түхэриг түлэхэ. Фермын барилгада хэгдэһэн гаргаша 3,5 жэлэй туршада харюулагдахаар хараалагдаһан байгаа.

— Тиихэдэ олон юумэн хараада абтаагүй байгаа һэн,— гэжэ Владимир Никоненко мэдэрнэ. — Фермын баригдажа дүүргэгдэхэдэ, эндэ хүдэлхэ хүнүүд үгы гэжэ гэнтэ һанажархёобди. Бодожо үзөөбди. Совхоздо үнэр баян бүлэнүүд үсөөн. Зарим хүнүүд фермэдэ хүдэлхые зүбшоогөөгүй, харин нүгөөдүүлынь бидэнэй һанаанда хүрөөгүй. Энэ үедэ үбгэ һамган Наумовтанай залуу бүлэ ерээд, фермэдэ хүдэлхэ хүсэлтэйбди гэжэ мэдүүлбэ. Түрэлхиднай ерэхэ, туһалха юм гэхэдэнь, бидэ зүбшоогөө һэмди. Харин һүүлдэ түрэлхидынь ерэхээ арсахадонь, тэдэнэр гаража ошоо. Тиигэбэшье Солдатовтанай бүлэ ерэжэ, аза талаамнай болоо. Энэмнай һайн бүлэ! Ошожо танилсаял.

..Энэнь соморхон, зохидхон фермэ байба. Үбһэ тэжээл тарааха, үнеэдые һааха, наг шэбхэ сэбэрлэхэ бүхы хүдэлмэринь оньһожоруулагданхай.

Гэрэй эзэн эхэнэр Антонина Афанасьевнатай, тэрэнэй бэри Людмилатай танилсабабди. Орловско областьһоо тэрэ эндэ зоожэ ерэһэн байба. Урдань ажаһуудаг газартаа нүхэртээ таараагүй, эгээн баһа Оля, Виктор хүүгэдээ абаад, Подмоскови ерэһэн байба. Хоёр сэхэ хүбүүдынь гэр бүлэтэй болоноҳой. Дундахи Николай хүбүүниинь армида алба хэдэг. Гансаараа үхибүүдые үргэхэ гээшэ бэлэн бэшэ даа. Тиимэһээл һайн салин хүлһые хаража, һаалишан болохые шидэнэн байгаа.

Хүршэ «Вереевский» совхоздо гэр бүлын фермэ байгуулхэнь гэжэ дуулаа ха. Иимэ фермэнүүд тухай газетэнүүдтэ уншаһан, телевизоороо хараһан байгаа. Зэргэлээд иимэ фермын байхадань, үхибүүдээрээ ошожо, хүдэлжэ болохо байгаа гэжэ тэрэ бодобо. Уданшьегүй энэ хүсэлынь бэелүүлэгдэхэ гэжэ тэрэ һанаандаашье оруулаагүй.

Совхозой директор В. Никоненко гэр бүлын фермэ бариха тухай тон зүб шиидхэбэри абаһан байна. Солдатовтанай хүдэлдэг фермэдэ үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ дунда зэргынь 12,5 килограмм һүн һаагдадаг. Энэнь совхоз доторхи дундуур дүнһөө хоёр дахин шахуу ехэ болоно. Хүдэлдэг хүнүүдэй үсөөн байхада, ажалайнь бүтээсэ дээшэлнэ. Хэрбээ совхозой фермэдэ хүдэлдэг нэгэ хүндэ 13 толгой үнеэн хүртэдэг һаа, гэр бүлын фермэдэ 25 үнеэн хүртэнэ. Фермын ашаг үрын мүнөөнэйнгөө хэмжээндэ байбал, тэрэниие барилгада хэһэн гаргаша хараалагдаһан болзорһоо нэгэ жэл урид харюулагдаха зэргэтэй.

Гэр бүлын фермэ дээрэ хүдэлхэдөө, Антонина Людмила хоёр түс тустаа һарадаа 360 түхэриг мүнгэ абана. Харин урдахи фермэ дээрэ 200 түхэриг абадаг байгаа. Алмалта хэһэнэй түлөө квартал бүргэхэ гээшэ бэлэн бэшэ даа. Тиимэһээл һайн салин хүлһынь хаража, һаалишан болохые шидэнэн байгаа.

Хүршэ «Вереевский» совхоздо гэр бүлын фермэ байгуулхэнь гэжэ дуулаа ха. Иимэ фермэнүүд тухай газетэнүүдтэ уншаһан, телевизоороо хараһан байгаа. Зэргэлээд иимэ фермын байхадань, үхибүүдээрээ ошожо, хүдэлжэ болохо байгаа гэжэ тэрэ бодобо. Уданшьегүй энэ хүсэлынь бэелүүлэгдэхэ гэжэ тэрэ һанаандаашье оруулаагүй.

Совхозой директор В. Никоненко гэр бүлын фермэ бариха тухай тон зүб шиидхэбэри абаһан байна. Солдатовтанай хүдэлдэг фермэдэ үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ дунда зэргынь 12,5 килограмм һүн һаагдадаг. Энэнь совхоз доторхи дундуур дүнһөө хоёр дахин шахуу ехэ болоно. Хүдэлдэг хүнүүдэй үсөөн байхада, ажалайнь бүтээсэ дээшэлнэ. Хэрбээ совхозой фермэдэ хүдэлдэг нэгэ хүндэ 13 толгой үнеэн хүртэдэг һаа, гэр бүлын фермэдэ 25 үн

Ардын депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй дахи сессиин болоһон тухай манай газетэ мэдээсэ өгөө, хэлсэгдэһэн гол асуудал зүбшэн хэлсэлгэ туйлынгаа тодорхойгоор хоорэжэ үгэхэмнай. «Предприятиннуд, эмхи зургаануудай болон гэр байрын-коммунальна ажахые 1987—1988 онуудай үбэлжэлгын хаһада талаар Улаан-Үдэ хотын совет, ажахын органууд, эмхи зургаануудай «Улаан-Үдын хотодо байһан хүдэлмэри тухай» асуудалаар Улаан-Үдэ городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлосоно А. Г. ПРЕЙЗНЕР элидхэл хэһэн байна.

ЭЛЭЙ ХАҺА ОЙРТОЖО БАЙНА

Коллективүүдэй ажаһуулжа, хүдэлхын, хоорондоо хамаржахай зохицуулжа, шанар һайнтайгаар, гэрэлшэ онсо удхаһаа элидэлшэ зааба.

Хотын ажахые болон бэлдэлгэ хадаа партийна, совет, профсоюзнуудай гол зорилго мүн боһоо уламжалан, энэ хүрэлцэлтэй нэгэн мүн боһоо харюусалгатай, шанга эрилтэтэй.

КПСС-эй горкомдо, районно Соведэй гүйсэдкомуудай зарим дээрэ үбэлжэлдэг зорюулгадаа зүбшэн хэлсэлгэнүүд, хинан-хэмжэлгын пунктнууд болон автоматикань мүн лэ зааһарилагданхай байна. Дулаанай трассын муу гэжэ тоологдоһон 3,5 километрэй нэгэниинь лэ һэльбэгдээ. Гэбшье дулаа дамжуулгын соргонуудай мүнөөнэй байдал һанаа зобооно.

5/2-дохи насосно станци заһабарилха талаар нарин сэмбын комбинадай хүтэлбэри хэдэн жэл соо юушье хэнэгүй. Дулаанай 1—4-дэхи трассануудые холбоһон соргонуудые тодохо хүдэлмэри дүүргэхэ хэрэгтэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой, «Улан-Удэтрансстрой» трестын, ВОДРЕМ-100-най, барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын хүтэлбэри, эхэ ойлгохоор бэшэгэ хандана. Тиигээдшье энэ объект ЛВРЗ-е һэльбэн шэнэдхэлгэтэй холбоотой юм. Хэрбээ энэ асуудалай шидхэгдээгүй һаань, энэ заводой поселогой байрын гэрнүүдые болон социально-соёлой объектнүүдые дулаагаар хангалга орёо болохо байна. Железнодорожно районой болон ЛВРЗ-гэй хүтэлбэрилгэшэд энэ хэрэг тухай һанаагаа зобохо ёһотой гээд һанагдана.

ТЭЦ-эй барилгын управленийн урда мүн лэ харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Нэн түрүүн дулаа дамжуулгын 2-дохи магистралие техническэ талаһаань шэнэдхэн зэбсэгжүүлхэ хүдэлмэри хэхэ үялгатай. Тоэд байгша оной хоёрдохи квартал соо эндэ 80 мянган түхэриг ашаглагдаха байһан авд, ойрдоо 5 мянган түхэриг ашаглагдаа. Хүйтэн болотор бага саг үлэжэ байна. Тиимэһээ бүтэмжэтэй хэмжэнүүд абтаха аабза гэжэ найдагдана. «Дулаасуулгын сеть» гэһэн управленийн, ТЭЦ-эй барилгын управленийн, арадай депутадуудай Советскэ райгүйсэдком хамтаржа, бүхы хүсэ шадалаа энэ зорилго

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ВЕНГРИ. Хүн, эрхэтэн бүхэнэй дүрбэн тэгшэр хүргэхын тулада бүхы үндэһэ һуури үхибүүн ябаһан жаргалтай сагтань табигдадаг гээшэ. Социалис Венгри ургажа ябаа залуу үстэниие анхаран, оронойнгоо эдир эрхэтэндэ бүхы эрхэ байдал зохёодог юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (Дьер-Шопрон область) ороной цыган яһатанай үхибүүдэй амардаг зунай лагерьта.

МТИ—ТАСС-ай фото.

ШУХАЛА ХЭМЖЭЭНҮҮДЫЕ АБАХЫЕНЬ УРЯАЛНА

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой гэшүүн бүлэг араб оронууд Х. Перес де Куэльярта өөшэгээр хандаба. Израилийн зүгһөө тохёолдуулагдажа байһан ядерна зэбсэгэй аюулые усадхан гэжэ сэсэгүй гэжэ тоолоо. Израиль ядерна зэбсэгтэй болохые, тэрэнээ үргэдхэн ехэдхэхые, нарижуулан һайжаруулхые оролдожо байһаниинь элитэ гэжэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн документ болгогдожо, эндэ тавигдаһан бэшэг соо хэлэгдэнэ. Тусхайлбал, Израиль «Иерихон II» гэжэ рэкетэнүүдые туршажа байна. Магад тэдэ ракетэнүүдынь ядерна боеголовкоонуудтай, хэдэн араб үрэнүүдэй нинслэл хотонуудта аюул тохёолдуулхадаа болохо байна гэһэн мэдээсэлнүүд оронхой.

ГЭС ХОЛЛОЙ ХӨӨРӨӨН

САН-ФРАНЦИСКО. США-гай Коммунис партийн XXIV съездын августын тэн багта Чикаго хотодо нэегдэхэсэ байһантай дашарамдуулан, США-гай КП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Гэс Холл «Пипла дейли уорлд» газетэдэ интервью үгэбэ.

Мүнөө үеын гол шухала асуудалнууд партийна хуралдаанай анхаралда табигдахаюм гэжэ американ коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ. Эрдэм, техникын ба мэдээсэлэй хүгжэлтэ, капиталис байгуулалтын дорой-тон уналга, хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдажа байһан ядерна дайнай аюул, оршон тойронхи байгаалие бузарлалга — эдэ бүхы асуудалнууд хүн түрэлтэнэй ажабайдалда, капиталис ба социалис оронуудай хоорондохи харилсаанда тон гүнзэгы ехэ нүлөө үзүүлнэ. Шэнэ үе саг шэнээр бодомжолхо эрилтэ табина, ангинин тэмсэлэй стратеги болон практикада шэнэ шэглэл бэдэрэн олохо хэрэгтэй гэжэ Гэс Холл мэдүүлбэ.

ПРЕЗИДЕНТНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ГВАТЕМАЛА. Коста-Рикын, Никарагуагай, Сальвадорой, Гватемалын болон Гондурасай президентнүүдэй зүблөөн Гватемалын нинслэл хотодо дүүрэбэ. «Түбэй Америкэдэ удаан саг соо бата бэхи эб найрамдал хангаха харгы замууд» гэһэн түгэсхэлэй документдэ гүрэнүүдэй толгойлогшонор гараа табяа. Августын 6—7-до болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Түбэй Америкын гүрэнүүдэй толгойлогшонор энэ райондо дайн байлдаанай аюулые зайсуулан сараха, эндэхи байдалые амгалан тайбанаар гуримшуулха тухай хэлсээнэдэ гараа табиһан байна гэжэ тэрээн соо заагдана.

Тусхайлбал, тус районой оронуудта боложо байһан буудалдаае зогсоохо зорилготойгоор шухала алхам хэхые бүхы таланууд үгэеэ ойлгосоо. Түбэй Америкын бусад гүрэнүүдэй правительствануудые тогтууригүй болгохын тула газар дайдаяа хэрэглүүлхэгүй гэһэн зорилго урдаа табиһан байха юм. Контадорско бүлэгэй харууһан доро буу зэбсэгүүдые хороохо, аюулгүй байдал хангаха тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхөөр тус районой оронуудай шидэнхэй байһаниинь документ соо элирхэйлэгдэнэ.

Энэ районой оронуудтахи правительствануудта эсэргүү зэбсэгтэ бүлэглэлинүүдтэ сэрэгэй ба али бүхы туһаламжа үзүүлэгтээ болоулха уряатайгаар президентнүүд Түбэй Америкын бүхы правительствануудта, мүн бэшэшье гүрэнүүдэй правительствануудта хандаха шидхэбэри абаһан байгаа. Энэнь Түбэй Америкэдэ удаан болзорой бата бэхи эб найрамдал хангаха шухала үндэнэ һуури болохо байна гэжэ документ соо заагдана. Социальна үнэн зүб байдал тогтоохые, хүнэй эрхэнүүдые, бэеэ дааһан байдалые, газар дайдын бүрин бүтэн байлгые, гадаадаһаа ямаршье хамааралсалгагүйгөөр политическэ ба социально-экономическа байгуулалтаяа эрхэ сүлөөтэйгөөр шэлэхэ талаар арадуудай эрхэнүүдые хангахые бүхы таланууд уялгалба.

ООН-ой болон ОАГ-ай Генеральна секретарьнарай гү, али тэдэнэй түлөөлөгшэдэй, Түбэй Америкын оронуудай, Контадорско бүлэгэй ба дэмжэлгын бүлэгэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хаба-адалгатайгаар үгэеэ ойлгосолгонуудые бэелүүлгын хүнгөөжэ болохогүй, худалдаа наймаанда ушаруулагдаһан хашалта, харшалаталганууд, баруунай оронуудай продукциннуудай үнэ сэнгые нэмээлгэ хүргэжэ байгаа оронуудта хангалтагүйгөөр нүлөөлнэ гэжэ комитедэй гишүүд мэдүүлээ. Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, хүгжэжэ байгаа гүрэнүүд эрдэм, техникын түйлалтануудай ашаг үрые гүйсэд хэрэглэжэ шадамагүй бшуу.

ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. Эрдэм, техникын талаар правительстванууд хоорондын комитедэй ээлжээтэ сесси хүдэлмэрээ ООН-ой штаб-байшан соо дүүргэбэ.

Хүгжэжэ байгаа оронуудта эрдэм ухаанай шэнэ һалбариануудай ямар үүргэ нүлөө үзүүлдэг байһан тухай үгэ булиалдаата хөөрэлдөөн олоной анхарал татаа. Микроэлектроника ба информатика, шэнэ материалнууд, биотехнологи, геннэ инженери гэхэ мэтын һалбариануud залуу гүрэнүүдтэ онсо үүргэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ комитедэй гишүүд тэмдэглэбэ.

Азиин, Африкын ба Латиин Америкын хүгжэжэ байгаа гүрэнүудые эрдэм, техникын мүнөөнэй түйлалтануудта эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулаагүй һаа, тэдэ хурдан түргэнөөр дабшажа шадахагүй байна гэжэ һайшаагдан абтаһан документнүүд соо хэлэгдэнэ. Эрдэм, техникын һүүлэй үеын түйлалтануудые халан абалсалгые нэгэ янзаар хүгжөөжэ болохогүй, худалдаа наймаанда ушаруулагдаһан хашалта харшалаталганууд, баруунай оронуудай продукциннуудай үнэ сэнгые нэмээлгэ хүргэжэ байгаа оронуудта хангалтагүйгөөр нүлөөлнэ гэжэ комитедэй гишүүд мэдүүлээ. Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, хүгжэжэ байгаа гүрэнүүд эрдэм, техникын түйлалтануудай ашаг үрые гүйсэд хэрэглэжэ шадамагүй бшуу.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА,
Буряадай арадай поэт

ШЭНЭ ҺЭДЭЛГЭНҮҮД ТЭЭШЭЭ...

(Публицистикэ)

Эхэ газарайнгаа сэнхиргэн далабша доро үглөө бүри нараяа угтан, шэнэ үдэр тээшэ, шэнэ дабшалга тээшэ хүн түрэлтэнөө үбсүүн дээрээ ашаад, алтан толоор миһэлээн байхадань, хэн эннэндэ хүйтэн шарай, хүлээлгэ үзүүлхэб. Эльгэ дотортойл хүн һаа, энеэбхилжэ, ээлжээндээ, байза, мүнөө үдэр юугээ хэжэ, «удэроо» урмашуулхам ааб гэжэ түргэ түргэн сайлаад, ажал тээшээ дабшаха. Ажал дээрэ Үе сагай, шэнэ хубилалтын хонхо шэнхинэжэ байдаг болонхой. Һанаад үзэхэдэ, энэ хонхын улам шангаар шэнхинэхын түлөө хэмнай оролдохогүйб. Совет хүнэй сэдьхэл— Эхэ орондоо, эрхэ сүлөөгэй түлөө, элдин байдалай түлөө тэмсэдэг гүрэн түрэдөө, партидаа ха юм. Иимэ замаар 70 жэлэйнгээ дабаа дабалсажа, энэ хүрэжэ ерээд байхадаа, жаргал, зоболон үзөөш һаа, жаргалай түлөө тэмсэхэ, зоболониие даража шадаха дүүрэн эрхэтэй хүн — урдахи харгыгаа хэржа, ушарьень томоолхо шадалтай, бодол соогоо зүб шидхэхэ һанамжатай байһан хадаа партийн зүгөө шэнэдхэлгэ хубилалтын уряа гарахадань, хэды ехэ урмашажа, хамсыгаа шаман, шэнэ һэдэлгэдэ бэеэ бэлэдхээб!

Энэл үндэр һайхан замайнгаа түйлда хүрэхын түлөө хэды оролдолго, хүсэн хэргэтэйб. Анха түрүүн амгалан, дайгүй байдал. Энээнэй түлөө тэмсэл. Хойшо татаһан хойрогуудтай тэмсэл. Гүрэн түрын үбэр нууляшадтай тэмсэл. Буруу үзэлтэнтэй тэмсэл. Журам алдагшадтай тэмсэл. Һэбхи һэгэлдэрнүүдтэй тэмсэл. Энэ олон тэмсэлнүүдые туйлажа гарахын тула мүн лэ хэды хүсэн, эдэбхи хэргэтэйб! Тус хэмжээ ябуулганууде эмхидхэхэ, удеридаха түрүү хүнүүдэй хэд бэ гэхэдэ, һуурин, район бүхэндэ тушаалтадһаа гадна, эдэбхитэд, удеридагшад яаха аргагүй тодорон гарана.

Энэ асуудал өөрынгөө Уран зохёолшодой холбоон дээрэ абаад үзэхэдэ, манай зохёолшод энэ түүхэтэ хараа тон ехэ һайшаалтайгаар угтажа абаад, бүхы ажалаа шэнээр табижа байна. Зарим асуудал дээрэ арсалдааншь гарадаг, иимэ харюусалгата хэрэг шидхэжэ байхадаа, зогатагүй бата бэхиень бэдэрхэ ёһотой юм. Арэд зоноороо хөлүүн барисаа хэжэ, болбосоролой хүдэлмэри үндэр дээрэ табиха гээшэ гол асуудалай нэгэн болоно. Хаа-рин мүнөө поэт Лопсон Тапхаев бидэ хоёр Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Тохой нютаг ошожо ябалгамнай баһал ШЭНЭДХЭЛГЭ, ХУБИЛАЛТЫН буусын орё шомдо өөһэдынгөө мэргэжэлээр хүн зонтой уулзажа, туһалха газартань туһалжа, уран зохёолоо ажабайдалтай, хүнэй хуби заяантай холбон, сэдьхэлэй яряа өөһэдынь байдал дээрэ хараадуулжа, хүмүүжэлэй, доторой баялигай «утаһануудые» дайраха шухала гэжэ — иимэл һанал бодолтой Тохой тээшэ шуумайнабди.

Харгынгаа һанал бодол үргэлжэлэн һунаахада, Үе сагай хонхо, тала гараад ябахада, бүришье элсэр ханхинана. Хашхараан, хаагалааншье дуулдахадал гэнэ. Нэгэ бүдүүн хоолой: «Энэмнай иихэдээ экзаамен гээшэ гү?» гээд һөолдэн таһалдана. Экзаменш гэхэдэ болоно гэжэ няд гэмэ шанга хоолой харюусана. Мянга түмэн хоолой «зүб, зүб!» гэжэ гэн дуулажархёод, табинайнгаа табсан алхахынгаа тэндэ мүльһэтэй хүйтэн үһанда шунгаад, мэдээ ороһон шэнги элдэб юумэ бодол соогуураа гүйлгэхэ... Эндэл ажабайдал тухай гүнзэгыгөөр бодожо эхилхэ. Тоэд... энэмнай оройтоо бэшэ гээшэ гү? Оройтоо гээд онгоошхоор хаяһан һур боложо болохогүй бээ. Ород аханарайнгаа «лучше поздно, чем никогда» гэһэн сэсэн мэргэн үгэ тухай бодожо үзөөд байгаа һаа, гээһэнээ хүсэлдүүлжэ болохо ха юм.

Юрэнхы харгынгаа бодол орхиё даа. Энээнэй захадань бүри гарахагүйш. Хэрэг тээшээ дүтэлэе гэдэг бэлэй гү? Мүнөөдэрэймнай хэрэг уран үгын уншагшадаараа ойртохо тухай тон ехэ асуудал байна гэжэ һанагдана. Харин уншагшадаараа уулзаагүйдөө уридшалан дүншье гаргаад ялай. Хүлеэгдэжэ байгаа уулзалга хамагые хуу һуурин байрадань табина бээ. Тиимэһээ бусаха замдаа энэ тон ехэ удха шанартай холбоон тухайгаа бодожо үзэлтэй гэжэ һанагдана.

Зай, иигээд лэ Тохойнмайшье нохойн дуун ойртобо. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ Тохой нютаг туруушынхиеэ ерэжэ ябанам. Зэдээр ябаһанби, энэ Тохойн хажуудахи Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой һутэйдэ нютагай эдэбхитэдэй һайгаар үргэн гоё уулзалга үнэргэгдэнэн байха. Иимэ уулзалганууд үнгэргэгдэжэл байгаа һаа, ехэл һайн бэлэй. Тоэд эдэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд хүсэд хүсэндөө ороогүй хаш даа. Хүсэндэнь оруулхал даа. Тиигээгүйдэ бултанаймнай дуутуу дунданууд болоод гарашажа магадгүй. Иигээд һанаад үзэхэдэ, бүхы ажахымнай һалбариануудта ехэ гэгшын лэ хүшүүргэнүүд хэрэгтэй болоныень партимнай хараха, хэмжэ ябуулга эрид сэхэ ябуулжа байһаниинь хэды һайшаалтай гээшэб!

Манайшье Уран зохёолшодой холбоондо партийн XXVII съездын болон ЦК-гай Пленумүүдэй заабари тогтоолоор хэмжээ ябуулганууд үнгэргэдэжэл байдаг. Зүгөөр сэдьхэлэй тэжээлдэ хабаатай ажаябуулга үдэрэй хэрэг бэшэ гэжэ хэлсэнэбди. Тиимэһээ хүн бүхэн өөрынгөө хэжэ байһан бүтээл шэнэ харасаар, шэнэ бодолоор хараха шэбшэхэдээ, тус зүйлдөө харюусалгатай байһанаа улам баталан ойлгоно бээ. Гэхэтэй хамта, хүнэй бодол ухаанай шэнжэтэй ярижа, тэрэниие өөрынь хэбһээ ондоо болгохо гээшэ бэлэн бэшэшье һаань, энээниие эхилжэл абабал, хүн хаа даа мантан томо шулуушье хүдэлгэхэ шадалтай ха юм даа. Энээндэ удаан саг хэрэгтэй байхаһаа гадна, хүнүүдэй хоорондын этигэл, бэе бэеын тааралдал тон удха шанартай байха гэбэл, бүруу болохогүй бээ. Иимэһээ уран зохёолшод хүнүүдэй шүтэлтэй, эүрхэ сэдьхэлтэй хөөрэлдэхэ, бэе бээ ойлголсохо, хүндэлэлсэхэ... Гэһэн нарин зүйлнүүдэй эхилтэ-ха болоно. Иихын тула гаргаа очерк, публицистикээр «хубисхал» хэхэгүй, томо роман, туужа гэхэ мэтээр хүнүүдэй анхаралда орожо болоно. Зүгөөр энэ зохёолнууд дээдын шанартай, хүсэд лэажабайдалһаа абтаһан, хэмэл бэшэ, этигэмээр, уншагдаһанай удаа шэнэ, шэнэ бодол түрүүлхэ байбал, хүнэй нүхэр боложо шадана. Ушарынь хэлэхэдэ, иимэрхүүл даа.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

ТАНАЙ ГАРААР ХАНГАНАБ

ЭҮ КОЛЛЕКТИВ

коллектив, жэшээнь, тэдэниие мал ажалай продуктнуудаар хангадаг байна. Харин 1—2-дохи группын инвалидуудта эдэс хоолынь гэртэнь асарагдадаг байба. Шухаг хэрэглэмжэн, хоморой эд бараан тэдээндэ

ОРС-ын магазинуудалдэ хангагдажа, эндэ хүдэлмэрилэжэ, ажал тухай олон урам хүрэнэ. Иимэ табихаһаа урид талаар ОРС-ын ОРЛОГШО, профсоюзтэй Л. П. Кодэмни нүхэр Каһэ хөөрөө һэн: абагшадай жэлэ-ргажа байгаа хэ-ааһые һайнаар хан-ралынгаа шанар-ажаруулхын ту-коллектив ашаг-ын аргануудые-лэлхэдэ, байша-хойшо ОРС-ынууд 12 выставгэрэгжэ, 43 мянригэй олзо оршо-ина. Тиихэдэ бэ-нуудые бэлдэжэ-ай заншалта бо-ндаа хүн зоной-ржа байһан га-шожо, худалдаа-имнай мүн лэ го-нэй нэмэри үгэ-

толгой гахай шаа-центнер махыень-дэй посёлок Ка-ой хоолой мага-жа худалдаа һэ-22.200 түхэриг-ор бүгэдэ хэмжэ-коллективэймнай-гөө мүнгөор хан-сэхэ нүлөөлнэ,— өөрэбэ.

Агуу Октябриин 70 жэлэй ойн хүндэлэлдэ түс ОРС-ын коллектив дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абанхай. 300 мянга гаран түхэриг эд бараа хажуу тээһээ, тэрэ тоодо 263 мянган түхэриг соёлой эд бараа, 14 мянган түхэриг амһерта болон бусад зүйл худалдажа абаад, өөһэдынгөө хангадаг хүн зондо наймаалха юм.

Людмила Павловна коллективээ сэхэ мактаха байгаа һэн. Жэшээтэ һайнаар олон жэлдэ хүдэлжэ байһан хүнүүдые тэрэ дурдахадаа, хамһаберийн хүдэлмэришэн Марта Германовна Вильдермут гэгшэһээ эхилээд, таһагые даагша, һурган хүмүүжүүлэгшэ Вера Ефимовна Рыковае дурдаа бэлэй.

Магазиниие даагша Л. М. Трахоненко экономист Е. А. Федотова хоёр «Мэргэжэлээрээ районой эрхимүүд» гэһэн нэрэ зэргэдэ 1985 ондо хүртөө. 1986 оной иимэ алдарые ахалагша наймаалагша Л. Н. Ильченко хинагша-кассир А. Я. Шевченко хоёр хемгаалаа.

ОРС-ын коллектив соо совет худалдаа наймаанай гурбан отличник, Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата хоёр худэлмэрилэгшэ бии. «Ажалай ветеран» гэһэн медаляар шагнагдаһан хүнүүдшье олон. «Совет худалдаа наймаанай отличник», Бур-АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата худэлмэрилэгшэ Л. И. Шипулина Тимлюйн ОРС-ын коллективые олон жэлдэ амжалтатайгаар хүтэлбэрилнэ.

Тус ОРС-ын арбан зургаан магазинай эгээл ехэнь болохо эдэс хоолой 1-дэхи магазинийс коммунист В. И. Трушина даадаг юм. Эд бараанай эрьесын хахад жэлэй түсэб тэдэнэр 100,7 процент дүүргэ. «Коммунис ажалай ударнигай» нэрэ эзэргэтэй энэ коллективэй худэлмэринь һайнаар эмхидхэгдэнэ.

Агуу Октябриин 70 жэлэй ойн хүндэлэлдэ түс ОРС-ын коллектив дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абанхай. 300 мянга гаран түхэриг эд бараа хажуу тээһээ, тэрэ тоодо 263 мянган түхэриг соёлой эд бараа, 14 мянган түхэриг амһерта болон бусад зүйл худалдажа абаад, өөһэдынгөө хангадаг хүн зондо наймаалха юм.

М. СУТУРИН,
худэо бэшэгшэ.

ХИЛЫН САНАҺАА

ГЭС ХОЛЛОЙ ХӨӨРӨӨН

САН-ФРАНЦИСКО. США-гай Коммунис партийн XXIV съездын августын тэн багта Чикаго хотодо нэегдэхэсэ байһантай дашарамдуулан, США-гай КП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Гэс Холл «Пипла дейли уорлд» газетэдэ интервью үгэбэ.

Мүнөө үеын гол шухала асуудалнууд партийна хуралдаанай анхаралда табигдахаюм гэжэ американ коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ. Эрдэм, техникын ба мэдээсэлэй хүгжэлтэ, капиталис байгуулалтын дорой-тон уналга, хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдажа байһан ядерна дайнай аюул, оршон тойронхи байгаалие бузарлалга — эдэ бүхы асуудалнууд хүн түрэлтэнэй ажабайдалда, капиталис ба социалис оронуудай хоорондохи харилсаанда тон гүнзэгы ехэ нүлөө үзүүлнэ. Шэнэ үе саг шэнээр бодомжолхо эрилтэ табина, ангинин тэмсэлэй стратеги болон практикада шэнэ шэглэл бэдэрэн олохо хэрэгтэй гэжэ Гэс Холл мэдүүлбэ.

ШУХАЛА ХЭМЖЭЭНҮҮДЫЕ АБАХЫЕНЬ УРЯАЛНА

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой гэшүүн бүлэг араб оронууд Х. Перес де Куэльярта өөшэгээр хандаба. Израилийн зүгһөө тохёолдуулагдажа байһан ядерна зэбсэгэй аюулые усадхан гэжэ сэсэгүй гэжэ тоолоо. Израиль ядерна зэбсэгтэй болохые, тэрэнээ үргэдхэн ехэдхэхые, нарижуулан һайжаруулхые оролдожо байһаниинь элитэ гэжэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн документ болгогдожо, эндэ тавигдаһан бэшэг соо хэлэгдэнэ. Тусхайлбал, Израиль «Иерихон II» гэжэ рэкетэнүүдые туршажа байна. Магад тэдэ ракетэнүүдынь ядерна боеголовкоонуудтай, хэдэн араб үрэнүүдэй нинслэл хотонуудта аюул тохёолдуулхадаа болохо байна гэһэн мэдээсэлнүүд оронхой.

Һурагшадай зунай амаралта

«АЯ-ГАНГАДА» АЯТАЙ ДАА

Ушөө САНАНАЙ һаял хайлаад байхада, Аллын-Хүнтэй гэжэ газарта ехэ гэгшын барилга эхилэгдэһэн байгаа. Иигэжэ эндэхи ая гангаар хушагдаһан талада һурагшадай зундаа амаржа байгаад ажаллаха тусхай «Ая ганга» гэжэ лагерь түхеэрэгдэжэ эхилһэн юм. Энэ барилгада Дэрээнэй совхозын хамта дээрээ 24 мянган түхэриг мүнгэ гаргашалаа бэлэй. Тус барилга совхозой директор В. А. Дандаровай, Дэрээнэй дунда һургуулиин директор Ю. Ж. Рабжиновай, мүн совхозой инженер-барилгашан А. Э. Аюшиевэй аша сролдолгоор богонихон сагай туршада бэлэн болгогдоо һэн. Тиихэдэ барилгада һургуулиин һурагшад, багшанар, пенсионернүүд болон совхозой барилгашад тон эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Бидэ һаяшаг «Ая ганга» нютагай дунда һургуулиин директор Ю. Ж. Рабжиновтай ерэжэ, һурагшадай зунай ажал хэрэгүүдтэй танилсаһан, һуудал байдалаарнь һонирхоһон байнабди. Нэн түрүүн эндэхи ехэ барилга маниие гайхуулба. Юрий Жигжитович манда дүшэ гаран үхибүүдэй байха хамтын байра, тусхай кухнитай эдеэнэй гэр, үхибүүдэй ааяма халуунда шунгажа байха бассейн, спортивна талмай, тэжээлэй кухни, тугалнуудай байха һарабша-сарай, олон жэлдэ ургадаг ногоотой бэлшээри харуулба.

Дэрээнэй дунда һургуулида һурагшадые тусхай мэргэжэлтэй болгохо хэрэгтэ жэл бүри ехэ анхарал хандуулна. Тус һургуулиһаа олон механизаторнууд малшад гаража, тэдэнэр мүнөө түрэл совхоздоо ажаллана.

Хоёр наймадахи, юһэдэхи классуудай басагад ээлжээгээр түхэреэн жэлэй туршада тугалнуудые харууһалдаг юм. Иигэжэ класс бүхэнһөө 2—2 һурагшад, хамта дээрээ 6 басагад ээлжээгээр табан үдэрэй туршада гурбан тугалшадай дүүргэдэг бүхы уялгануудые бэелүүлнэ. Тэдэнэртэ энэ ажалдань совхозой түрүү малшан Зинаида Ламатханова туһална, захяа заабари үгэнэ. Тиихэдэ багшанар Елизавета Ширеторовна Дашиева, Мүнхэ Заятуевич Бадмаев, үнинэй багша Анна Цыдыповна Чойропова гэгшэд һурагшадайнгаа һуралсал болон энэ ажалые эүбөөр эмхидхэхые оролдодог заншалтай.

— Хабартаа һурагшаднай 210 тугал даажа абаһан юм. Тиихэдэ тугал бүриин дунда эзргын шэгнүүр 77 килограмм байһан. Һурагшаднай гэдэниие 90 хоногой туршада харууһалжа, толгой бүриинь шэгнүүрые 132 килограммда хүргэхөөр шиидэнхэй,—гэжэ нүхэр Рабжинов хөөрэнэ.

Манай эндэ ерэхэдэ, тугалнуудые 8-дахи «а» классай һурагшад Люда Дамбаева, Ира Николаева, Жаргалма Эрдыниева, Лора Ринчинова, Дарима Максимова, 9-дэхи классай һурагшад Вера Миронова, Марина Ларионова, Геля Бубеева гэгшэд харууһалжа байгаа бэлэй. Эдэ найман басагад тэндэ һарын туршада ажаллаха юм. Һарын үнгэрөөд байхада, үшөө найман басагад ерэжэ, тэдэниие һэлгэхэ ёһотой.

Һурагшад тугалнуудаа тусхай рационоор, графигай ёһоор эдеэлүүлнэ, бэлшээнэ. Тугалшад үглөөгүүр 3 час 30 минутада бодожо, гимнастика хэһэнэйнгээ һүүлээр нюур гаараа угаажа эдеэлээд, тугалнуудтаа бурдуг уулгажа, үглөөнэй 5 час 30 минутаһаа үдэрэй 11 саг болотор бэлшээнэ. Тугалнуудынь олон жэлдэ ургадаг ногоотой тусхай бэлшээридэ гаргагдэдаг гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Энэ бэлшээриеэ һурагшад өөһэдөө ханаабһаа уһалжа байдаг.

Үдэрэй халуунда тугалнуудые һарабша-сарай доро үдэрэй 3 саг болотор амарна. Энэ үедэ тугалшад бэһал өөһэдөө амарна гээшэ ааб даа. Һүүлээрнь тугалнуудта бараһан бурдуг уулгагдажа, 4 саг 30 минутаһаа үдэшын 10 саг болотор бэлшээридэ ябуулагдана. Сүүдхын туршада тугал бүридэ 500 грамм бутаргагдаһан тарианай зүйл, 200 грамм витаминтай ногооной гурил, 1 килограмм һайн шанартай үбһэн, элдэб микро-макро бодосууд, дабһан үгтэнэ. Тугалнуудые энэ аргаар тэжээхэдэ, шэгнүүрээ нилээд ехээр нэмэздэг юм.

Тиихэдэ дунда һургуулиин 8-дахи «б» классай һурагшад Ира Молчанова, Лариса Баранова, Света Атакина, Маша Миронова гэгшэд Алла нютагай һаалиин гүүртэдэ ажаллажа, һаалишадые амаралтада гарахадань һэлгэдэг байна. Энэ гүүртын коллектив районой түрүү фермэнүүдэй нэгэн болоно. Үнгэрһэн жэлдэ эндэхи һаалишад үнеэн бүриөө 2200 килограмм һү һааһан юм. Эндэ районой суута һаалишан, Ажалай Улаан Тугай орденто Евдокия Жамьяновна Дармаева хүдэлдэг байна. Энэ эхэнэрнай һүүлэй жэлнүүдтэ үнеэн бүриөө 3000, мүн тэрээнһээ дээшэ һү-һаана. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, энэ гүүртэ дээрэ һурагшадые дахуулха, захяа заабари үгэхэ һаалишэд олон. Иигэжэ эдэ басагад тус гүүртэ дээрэ зунайнгаа амаралтын үедэ ажаллахадаа, һаалишанай мэргэжэл шадабаритай болоно гээшэ ааб даа. Тэдэнэй зариманиинь дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр һаалишан болоходоошье магадгүй. Энэ асуудалаар бидэ гүүртые даагша Галша Батуевич Базаровтай хөөрэлдөөбди.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ гүүртэдэмнай залуушуул ерэнэгүй. Энээн дээрэһээ һаалишад дуталдахяя һанана. Жэшээнь, коммунист Евдокия Жамьяновна Дармаева пенсидэ гараашье һаа, ажаллана. Һаалишадтамнай ёһотой халаан хэрэгтэй. Энэ талаар совхозой дирекци һургуулиин дирэкцитэй һурагшадай дунда эмхидхэлэй ба ойлгуламжын хүдэлмэри ябуулжа эхилээ. Хэнэйшье мэдэһээр, һаалишадай ажал хүшэр. Эндэ нюуха, нөөхэ юумэн үгы. Хэшалта, хаалтаар залуушуулые һаалишан болгохогүйш. Гүүртэдэ залуу хүн һаалишан болохоёо өөрынгөө дураар ерэхэ ёһотой,— гэжэ Галша Батуевич хэлээ һэн.

Тус лагерьта үшөө 500 толгой хурьган шахан таргалуулагдана. Һурагшадай тэдэниие даажа абахадань толгой бүриинь шэгнүүр 18 килограммда хүрэһэн юм. Зунай туршада эдир хонишод Света Гомбоева, Таня Бишидаева, Валя Сультимова, Санжидма Базарова, Баярма Аюшиева, Света Жамсаранова гэгшэд эдэнэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые 6 килограммаар нэмээхэ гэжэ шиидэнхэй. Һурагшад хурьгадаа һайнаар адуулхынгаа хажуугаар элдэб холимог тэжээл үгэнэ.

Лагерьһаа холо бэшэхэнэ үшөө 8 хүбүүд 6 басагад 6 гектарта түмһэтэ ургамал болохо тэжээлэй брюквэ ургуулнад. Үхибүүд хэбар эртэ рассада хэжэ, энэ брюквээ ургуулаад, һүүлээрнь 6 гектарта гараараа тариһан байнад. Поли дээрэнь ерэхэдэмнай, 7-дохи классай басагад Марина Батуева, Валя Дашиева, Ира Гомбоева, Бэлигма Цырендашиева, хүбүүд Владик Сультимов, Батор Базаров, Доржо Гергенов болон бусад томо набша намаатай болоһон брюквэеэ упалжа, бог ногоосень түүжэ байбад. Һурагшад энэ намарлаа гектарай 200 центнерһээ бага бэшэ ургаса абаха гэжэ шиидэнхэй.

— Һурагшаднай сүлөө сагаа ехэл һонирхолтойгоор үнгэргэнэ. Эндэмнай телевизор бии. Иигэжэ бидэ телевидениин хөөр программа харанабди. Тиихэдэ һурагшад даам, шатар наадана, теннисэй хөөр стол дээрэ ана-мана тулалдана. Гадна футболдо, мүн волейболдо дуратайшуул, яһала олон. Үдэшын халуунда бассейн соо шунгадаг байнабди. Энэ бассейнэй шорой, шулууе С-100 трактораар совхозой эрхим механизатор, ажалай ветеран Цыден Балсанович Зандраев тулхижэ үгэһэн юм. Һаяшаг абяа шанга болгодог түхеэрэлгэнүүдые оложо, свето-хүгжэмхэһэн байнабди. Эндэмнай магнитофон, элдэб янзын дуунуудые бэшэгдэһэн миндаһатай кассетэнүүд хэрэглэгдэнэ гээшэ,— гэжэ лагериин начальник Руслан Александрович Тыхешкеев хөөрэнэ.

Лагерьта үшөө табан хүмүүжүүлэгшэд, эдеэ шанадаг хөөр хүн хүдэлнэ. Тэдэнэр һурагшадай бүхы эрилтэнүүдые хүсэд хангахын, мүн тэдэниие эүбөөр, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхын тула ехэ ороолдолго гаргана.

Һурагшад лагерьта бригадын совет байгууланхай. Энэ соведэй командираар долоодохи классай һурагша Батор Базаров һунгагданхай. Харин соведэй комиссараар Баярма Аюшеева дэбжүүлэгдээ. Тиихэдэ ниитэ-соёлой секторые Валя Дашиева, спортизна секторые Доржо Гергенов, санитарна библиотекын секторнүүдые Света Жамсаранова, Света Гомбоева гэгшэд хүтэлбэрилнэ.

Һурагшадай социалис мүрысөөнэй дүнгүүд һарадаа нэгэ дахин согсологдодог байна. Нэгэдэхи һуури эзэлһэн звенодо 20 түхэриг мүнгэн шан барюулагдана. Эндэмнай дүрбэн звено ажаллана гээшэ. Эдээн тухай дээрэ хэлэһэн байнабди. Нэрлэбэл, хонишодой, һаалишадай, туталшадай ба брюква ургуулагшадай звенонууд болоно. Ажалай четвертиин һүүлээр бүхы дүнгүүдэй гаргагдахада, түрүү һуури эзэлһэн звенодо 200 түхэриг, харин хоёрдохи һуурида гараһан звенодо 150 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаха юм. Гадна һурагшадта ажалайнь зэргээр салин түлэгдэнэ.

Энэ лагериин һая эмхидхэгдээд байхада Хурамхаанай районой һургуулинуудай директорнүүдэй, колхозой түрүүлэгшэнэрэй, совхозуудай директорнүүдэй, партийна организацинуудай секретарьнарай, ажахынуудтахи һурагшадай амаралтын ба ажалай лагерьнуудай начальнигуудай семинар-зүбөөн үнгэргэдэһэн байна. Энэ семинар-зүбөөндэ КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь, Юрий Игнатьевич Алексеев, Хурамхаанай РАПО-гой, районой гэгээрэлэй таһагай түлөөлэгшэд хабаадаа. Тиихэдэ Дэрээнэй совхозой директор В. А. Дандаров, ахамад бухгалтер Б. Р. Ачитуев, ахамад экономист Э. Д. Данчинова, Дэрээнэй дунда һургуулиин директор Ю. Ж. Рабжинов гэгшэд суглараг шадые энэ лагерьтай танилсуулжа, залуу үеэниие ажал хүүлэжэ һургаха хэрэгтэ дайралдадаг шухала асуудалнуудаар хөөрэлдөө эмхидхээ. Эндэ суглараг шэнэ лагериин байдалые ехэ һайшаажа, ажахынуудта нимэ лагерьнуудые түхеэрхэ гэжэ шиидээ.

Юуб гэхэдэ, «Ая ганга» ажаллахадашье, амархадашье аятай ха юм.

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

СПОРТ · Спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ҺАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Бүхэсоюзна физкультурнигай үдэртэ зорюулагдаһан спортын һайндэр Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үнгэргэгдэбэ. Байгша ондо Физкультурнигай үдэрэй хүндэлэлэй спортын һайндэр Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан байгаа.

КПСС-эй Улаан-Удын горкомой хөёрдохи секретарь Р. Р. Хориноева, арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ орлогшо В. Ф. Потехин, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Сергей Подпругин болон партийн райкомуудай, райгүйсэдкомуудай бүсэд хүтэлбэрилэгшэд энэ һайндэртэ хабаадаба.

Физкультура ба спортын талаар Буряадай АССР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев спортын һайндэрые нээлгын парад дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ:

— Бүхэсоюзна физкультурнигай үдэрэй энэ жэлдэ Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойн жэлдэ үнгэргэгдэжэ байһаниинь ехэ һүндэтэй юм. Ушарынь гэхэдэ, Октябриин революциин ашаар ло манай Эхэ ороной олон үндэһэ яһанай арад зон эрхэ сүлөөтэй болоод, экономикоёо хугжөөжэ, һуудал байдалаа улам һайжаруулжа байна. Мүнөө физическэ культура ороной-мнай арад түмэнэй социальна байдалай таһаршагүй хубинь болонхой. Тусхайлбал, манай республика дотор 100 мянга гаран хүн физкультура ба спорт эрхилдэг. Жэл бүри хэдэн арбаад мянган хүнүүд- ГТО-гой шэнэ комплексын нормативуудые тушаана. Таанадые, эндэ суглараг шадые, нэн түрүүн спортсменүүдые Физкультурнигай үдэрөөр халуунаар амаршалнаб...

Энеэдэ зугаатай эстафетэ, хүнгэн атлетикын эстафетэ, буряад арадай бүхэ барилдаагаар, волейболоор, баскетболоор, футболоор, аргамжа таталгаар, шатараар мүрысөөнүүд спортын һайндэрэй программада оруулагдаһан байгаа.

Гадна Физкультурнигай үдэртэ зорюулагдаһан спортын мүрысөөнүүд республикымнай ниислэл хотын «Спартак», «Локомотив» болон «Забайкалец» гэжэ стадионууд дээрэ үнгэргэгдэбэ. Эдэ һайндэрнүүд залуу һаһанай, хаба шадалай ёһотойл һайндэр болоһон байха юм.

Энеэдэ зугаатай эстафетэ дамжуулгатай мүрысөөндэ Улаан-Удын районуудай үйлэдбэриин 7 коллективэй командануд хабаадаба. Команда бүхэнэй бүридэлдэ 3 эхэнэрнүүд, 3 эрэшүүл ороһон байгаа. Һонирхолтой шанга тэмсэлдэ мяханай комбинадай хүдэлмэрилэгшэ Сергей Шагжиевай хүтэлбэрилһэн команда түрүү һуури ээлжэ, физкультура ба спортын городской комитедэй дүрасхаалта шангуудта хүртэбэ. Талха татадаг комбинадай команда хөёрдохи һуури ээлээ.

Эдэнэй һүүлээр хүнгэн атлетикээр шведскэ эстафетэ дамжуулгатай мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Эхэнэрнүүд 400+300+200+100 метртэ хүрдан шамбайгаа туршаһан байгаа. Гэрэлма Содбоева, Марина Кокотова, Ханда Цымпилова, Ирина Шигина гэгшэдһээ бүридэһэн мяханай комбинадай суглуулагдамал команда энэ зайда 4 минута 05 секунда саг харуулжа, үйлэдбэриин коллективүүдэй дундаһаа шалгарба.

Түргэн туһаламжын городской больницын хүнгэн атлетүүд 0,07 секундаар гартажа, хөёрдохи һуури ээлээ. Буряадай мебель бүтээдэг, модо болбосоруулдаг комбинадай басагад бронзо медальнуудаар шагнагдаа.

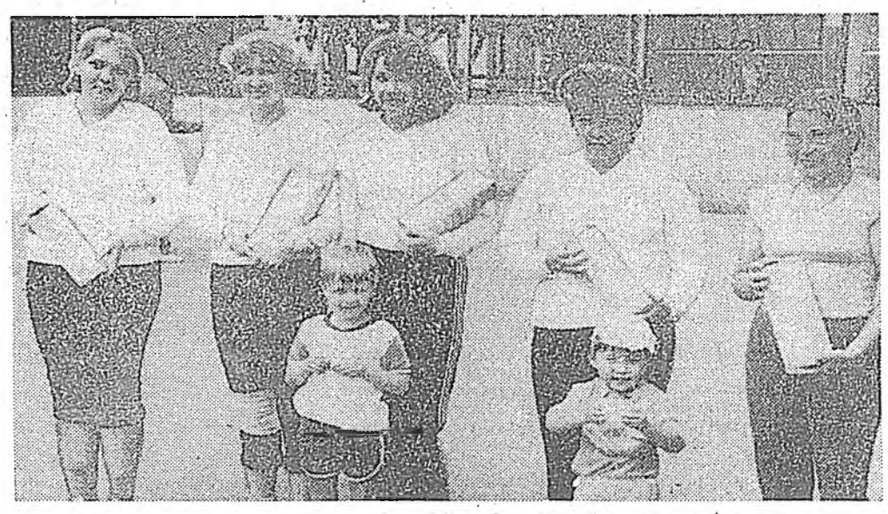

Эрэшүүл 800+400+200+100 метрэй зайда урилдаба. Түрүүшээр талха татадаг комбинадай команда үрагшаа гараһан байна. ЛВРЗ-һээ Олег Фалилеев хөёрдохи шатада гурбадахи боложо, эстафетын модо дамжуулан абаһан байгаа. Зүгөөр тэрэ хүрдан шамбай байһанаа харуулжа, командаяа түрүү һуурида гаргаа. Иигэжэ инженер О. Фалилеев, мастер И. Бүрдуковский, слесарьнүүд Б. Ярец, И. Старых гэгшэдһээ бүридэһэн локомотив-вагон заһабарилгын заводой команда 3 минута 42 секунда саг харуулжа, һайндэрэй чемпионууд болобо. Талха татадаг болон мяханай комбинадуудай түлөөлэгшэд тус тустаа 3.50 болон 3.53 минута саг харуулжа, шангай һууринуудые ээлэлээ.

Барилдаашад 56, 60, 70, 82 болон тэрэнһээ дээшэ шэгнүүрнүүдтэ хабаяа туршаба. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ ана-мана тулалдаан болобо. Буряадай багшанарай институт дүүргээд, Загарайн районой Тайлсын дунда һургуулиин физикын багша, спортын мастера кандидат Александр Доржиев Нанзатов, Пильчинов, Алексеев, Намсараев гэгшэдые удаа дараалан шүүжэ, түрүү һуури ээлэбэ. В. Алексеев, Д. Нанзатов гэгшэд шангай һууринуудта гараһан байна. Удаадахи шэгнүүртэ Станислав Гармаевтай тулалдаха хүн олдобогүй.

70 килограмм. Энэ жэлдэ багшанарай институт дүүргэһэн Тимофей Бадашкеев ВСТИ-гэй студент Баяр Цырендашиевые, «Трудовые резервы» булгэмэй түлөөлэгшэ Николай Бровкиниие шүүжэ, илалта туйлаба. 82 килограммай шэгнүүртэ «Трудовые резервы» булгэмэй гэшүүн Борис Аюшеев гансаараа байгаа. Хүндэ шэгнүүртэ бэлигтэй бэрхэ хэдэн залуу барилдаашадтай республикын Госспорткомитедэй түрүүлэгшэ, улаасхоорондын классай спортын мастер Геннадий Манжуев хабаяа туршаа. Гэбэшье хөёрдохи дүхэригтэ Буряадай багшанарай институтай студент, энэ жэлдэ спортын мастерай норматив дүүргэһэн Александр Монзоевтой уулзахадаа, удаан саг соо тэнсүү шангаар туулалдабашье, саашадаа тэрэнэйнгээ арга дүрэдэ ороо, Г. Манжуев, хөёрдохи һуури ээлэлбэ. С. Шитиков бронзо медальяр шагнагдаа.

Шэгнүүр бүхэндэ илаха гарагшад абсолютна чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөбэ. Хөёрдохи дүхэригтэ хүлеэгдэгүй үшэр болоо. Багахан шэгнүүртэй С. Гармаев, А. Монзоевтой уулзахадаа, нүгөөдэеэ бэдэрүүлжэ, түгэсхэлэй нааданда Б. Аюшеевтэй уулзаха хүндэдэ хүртэһэн байгаа. Уулзалгын түгэсэтэр хэдэхэн секундын үлөөд байхада, Борис Аюшеев шүүжэ, абсолютна чемпион болобо.

Аргамжа таталгаар мүрысөөн суглараг шадые ехэтэ һонирхуулаа. Барилдаашадай хөёр, мүн «Бүхэтэрмаш» нэгэдэлэй команданууд хабаадаһан байгаа. Эндэ барилдаашадай нэгэдэхи команда илажа, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байха юм.

Стадионой хеккейн талмай дээрэ волейбол, баскетболоор һайндэрэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө шанга тулалдаатай наадан болоо. Волейболоор үнгэргэгдэһэн, мүрысөөндэ эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй 12, баскетболоор болоһон нааданда эрэшүүлэй 4, эхэнэрнүүдэй 8 команда хабаадаһан байба.

— Волейболоор эрэшүүлэй дунда үнгэргэгдэһэн нааданда Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын, «теплоприбор» заводуудай, прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй мебель бүтээдэг, модо болбосоруулдаг, мяха-консервын, талха татадаг комбинадуудай, локомотивна депогой, түргэн туһаламжын больницын команданууд хабаадалсана, — гэжэ Физкультура болон спортын талаар Буряадай АССР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэн орлогшо В. П. Кондаков хөөрэнэ.

Хотын болон республикын түрүү һуури ээлэхын түлөө жэл бүри хабаададаг командануудэй гэшүүд хэнэй, али предприятиин спортсменүүдэй һайнаар наададагые мэдэхэ болонхой. Тиимэһээ уулзалгын эхилэмсээр, команда бүхэнэй гэшүүд һайн добтолго, хамгаалга хэн, бүмбэгээ газарта унаагангүй, шуран бэрхээр наадажа, суглараг шадай эүгһөө һайшаагдана. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, БМДК-гай, прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй команданууд байба. Эндэ мебель бүтээдэг комбинадай волейболистнууд эдэнэртээ 3:1 тоотойгоор шүүгдэхэ баатай болоо. Удаадахи уулзалгануудта тус комбинадай спортсменүүд больницын, локомотивна депогой, «Теплоприбор» заводуудай команданууде шүүжэ, түгэсхэлэй нааданда хүрэжэ ерэнэ. Эдэнэртэй наадаха эрхэдэ ЛВРЗ-гэй команда хүртэһэн байба.

Комбинадай волейболистнууд эдэнэрээ арай шамай диилэжэ, һайндэрэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Удаадахи хөёр һуури прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй, ЛВРЗ-гэй команданууд ээлэһэн байба.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын команда бэлэдхэл һайнтай байгаа. Эдэнэр түргэн туһаламжын больницын, БМДК-гай, СССР-эй Науканнуудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай командануудые шүүжэ гарахадаа, түрүү һуури ээлэбэ. Командын гэшүүд Таня Сазонова, Ольга Ким гэгшэд солбон хүнгэнөөр наадажа, командадаа олон очко асараа.

Мүн баскетболоор үнгэргэгдэһэн нааданда трикотаж гадар хубсаһанай басагад баһал шадамар бэрхээр наадажа, түрүүлжэ гараа. Эндэ командын тренер Н. М. Литвинцевэй гаргажа байдаг эдэбхи үүсхэл тэмдэглэлтэй.

Эрэшүүлэй дундаһаа Ленинэй орденто локомотив заһабарилгын заводой команда баскетболоор наадахадаа эрхимлэжэ, командадань хотын физкультура болон спортын комитедэй дүрасхаалай бэлэг барюулагдаа.

— Командын гэшүүд соohоо Аркадий Харчук, Александр Евсюков болон бусад бэрхээр наадажа, командадаа шухала очко асараниинь һайшаалтай. Командануудай дундаһаа хотын хүүгэдэй спортын 5-дахи һургуулиин спортсменүүд һайн бэлэдхэлтэй байжа, бидэнэртэй түгэсхэлэй уулзалга үнгэргөө. Тиигэжэ эдэнэр хөёрдохи һуури ээлэбэ,—гэжэ ЛВРЗ-гэй баскетболой командын тренер Владимир Шевченко хөөрөө һэн.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баскетболоор түрүү һуури ээлэһэн Улаан-Удын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын басагадай команда.

Б. Цыремпиловэй фото.

АНХАРАГТЫ: ҮХИБҮҮД!

Республикын Гэгээрэлэй министерство, ВЛКСМ-эй обком, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд үхибүүдые харгын аюулһаа һэргылхэ, зайсуулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулдаг юм. Хүүгэдэй саадуудай үхибүүд, һургуулиин һурагшад харгын дүрим шудалдаг гээшэ. Тиихэдэ хүүгэдэй саадуудта тусхай хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг. «Ногоон галхан», «ГАИ-гай үдэрнүүд» гэһэн харалга-конкурснууд, һурагшадай ябуулгануудта эмхидхэгдэдэг, эдир велосипедистнүүдэй мүрысөөнүүд, харгын эдир инспекторнүүдэй следууд горитой аша туһа хүргэнэ. Байгша онһоо хүүгэдэй саадуудта намартаа нэгэдэхи класста ороохо үхибүүдые ябагашуулай харгын дүримдэ һургаха зорилготойгоор элдэбын хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдэдэг болоо. Гэбэшье үхибүүдэй аюулда ороохо ушарнууд олоор үзэгдэһөөр. Үхибүүд харгын бэлшэр дээрэ, ниитын транспортын бүүдалай дэргэдэ гэнэ усалда ороно.

Үхибүүдтэ харгын дүрим, тэмдэгүүдые ойлгуулжа, харуулжа үгэхэ гээшэ тиимэ хүшэр хэрэг бэшэ. Багшанар, хүмүүжүүлэгшэд үхибүүдые харгын дүрим сахидаг заншалтай болгохо ёһотой. Хайшан гэжэ тэдэнэрые һургаха гээшэб?

Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерство республикынгаа район бүхэндэ харгы дээрэ хүүгэдэй гэмтэлгые һэргылхэ хүдэлмэри һургуулинуудта ябуулдаг. Эндэ багшанарые, һургуулиин инспекторнүүдые, пионервожатануудые һургадаг, элдэб семинар үнгэргэдэг, дуй дүршэлөө халан абалсадаг. Багша үхибүүдые харгын дүримдэ һургахаһаа урид, харгы дээрэ аюулгүйе сахилгын бүхы асуудалнуудые өөрөө һайн мэдэхэ ёһотой. Хэшээлнүүдые, мүн элдэб хэмжээ ябуулгануудые хайшан гэжэ үнгэргэхэдэ һайн бэ гэһэн асуудалаар Хойто-Байгалай районой Нижнеангарскын дунда һургуулида (директорынь М. П. Хоренова), Железнодорожно районой 4-дэхи һургуулида (директорынь В А. Куреев), Октябрьска районой 49-дэхи һургуулида (директорынь К. И. Иванов) түрүүшын семинарнууд үнгэргөө.

Эдэ һургуулинуудай багахан авто-талмай дээрэ хэшээлнүүд болоо. Эдир инспекторнүүдэй отрядай гэшүүд харгы дээрэ журам сахилгада зорюулагдаһан булан шэмэглэн гоёогоо. Семинарта хабаадагшад һонирхолтой, хэрэгтэй мэдэсэ абаа. Иимэ семинарнуудые үнгэргэжэ байхада, бүгэдэндэ туһатай гэһэн шиидхэбэри тэдэнэр булта абаба.

Гэхэтэй хамта Железнодорожно, мүн Октябрьска районуудай олон һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд (районуудай арадай гэгээрэлэй таһагые даагшанар Л. И. Колмакова, А. К. Габагуева) үхибүүдэй дунда харгын-транспортна гэнэ аюулай олошоржо байһан асуудалда анхаралаа бэгаар хандуулна. Автотранспортда дайрагдаһан хүн наһаараа үбшэн боложо магад, наһа баража болохо. Нэгэ баримта дээрэ тогтоё. 1987 оной хэдэн һарын туршада 43 үхибүүн автотранспортда дейрагдэа. Тэдэнэй зургааниинь һамшаа, 37-ниинь ехээр гэмтээ, 23 үхибүүд өөһэдынгөө эзмээр харгын аюулда сроо. Улаан-Удэ хотын Железнодорожно, Октябрьска районуудта олон үхибүүд харгын аюулда ороһон байба. Үйлсэдэ журамаа алдадаг, харгын дүрим һайн мэдэхэгүй дээрэһээ эдэ районуудай һургуулинуудай һурагшад гэнэ усалда ороно. Семинарай хүдэлмэридэ 7-дохи (директорынь О. А. Харитонов), 48-дахи (директорынь В. Ф. Махутов), 14-дэхи (директорынь Е. М. Миронов), 22-дохи (директорынь Н. Н. Дубатовка), 25-дахи (директорынь М. И. Рютин) болон бусад һургуулинуудай түлөөлэгшэд юундэшьеб хабаадаагүй. Арадай гэгээрэлэй районно таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд тус семинарые эмхидхэһэн юм. Тезд һургуулинуудай директорнууд харгын-транспортна гэнэ усалнуудые юундэ анхарнагүй гээшэб?

Мүнөө үедэ юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай багшанарай, хүмүүжүүлэгшэдэй урда ехэ зорилго табигданхай. Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын 1984 оной августын 15-да абаһан захиралтын ёһоор 1—8-дахи классуудай һурагшад харгын дүрим сахилгаар шалгалта тушааха зэргэтэй.

Һүүлэй үедэ Улаан-Удын үйлсэ, талмайнууд дээрэ роликоор, скейт-бордоор һолжорхо дуратайшуул олон болонхой. Тэдэнэр ябагашуулда, мүн транспортда һаад түбэг татаһанаа огто ойлгоногүй хаш. Мүн тиихэдэ харгы дээрэ эдир велосипедистнүүдые заримдаа обёорхоор байдаг. Үхибүүдтэ велосипед абажа үгэхэдөө, гэртэхиниинь юундэшьеб даа юрын дүрим заажа үгэхөө мартажархидаг. Арбан дүрбэ наһа гүйсэһэн лэ үхибүүдтэ авто-харгы дээрэ велосипедээр ябаха зүбшөөл үгтэдэг гэжэ огто мартажа болохогүй.

Зунай һаранууд түлэг дундаа. Гэртээ харууһагүй амаржа байһан үхибүүдтэ харгы дээрэ, үйлсэдэ, велосипедээр, скейтээр наадахыень хориглы, харгын дүрим заажа үгэгты. Тиигэбэл харгын-транспортна аюулда үхибүүдэй дайрагдаг ушар үсөөрхэ ха юм.

Т. ГУЛГЕНОВА,
ГАИ-ай хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

△ «Таряа хуряалгые угтуулан — түрүү бэшэг.

◇ КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэ, профсоюзуудай соведэ болон ВЛКСМ-эй обкомдо.

◎ Фермэ бүхэндэ — элбэг тэжээл. «Үбһэ хуряалгын хүндэ үдэрнүүд»—А. Климовэй статья.

◇ Манай балшар наһанай гүдамжа» — Улаан-Удын 1-дэхи ТЭЦ-эй слесарь, Октябриин революциин, Ажалай Улаан Тугай орденто С. Рассохиной статья.

△ «Ажалай бүтээсэ», һү һаалиин мал ажалда тэрэниие яажа туйлахаб — Буряадай АССР-эй Госагропромой түрүүлэгшин нэгэдэхи орлогшо— Ф. Кауровай статья.

◇ Һурагуулиин реформые бэелүүлнэбди. «Нобшоронгүйгөөр хүдэлхэ» — Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министрэй орлогшо З. Пироговагай статья.

Сэнэхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00 — «90 минута». 9.35 —«Жди меня» —уран һайханай фильм. 11.05 — Шэнэ һонин (11.15 хүрэтэр). 17.00— Шэнэ һонин. 17.15 —«Дебют». В Солтон. Оркестртэй хамта виолончель дээрэ гүйсэдхэгдэхэ концерт. **Улаан-Удэ.** 17.45— Байгал. **Москва.** 18.15 —«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.00—Һунгуулиин гуримые демократизацилха тухай. 19.30 —Арадай аялга дуунууд. 19.45 —Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ. 20.05—Хүнэй оюун ухаанай байдал тухай уран һайханай-публицистическэ бүхэсоюзна программа. 22.00—Время. 22.35—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 —«Минии дуратай Эхэ орон». — фотоконкурс. 22.50 — Воронежой гүрэнэй ород арадай академическэ хоорой концерт. 23.30— Футбол. Олимпийскэ турнирай шэлэн абалгын матч. СССР-эй болон Норвегиин суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20—Баримтата фильмүүд. 10.05—«Снится детство» —фильм-концерт. 10.35— «Будильник». 11.05 — «Сказки старого волшебника» — уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 12.15 —Немец хэлэн. 12.45— «Дрессировщики» — үхибүүдтэ фильм. 6-дахи, 7-дохи сери. 13.45 —Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 14.45 —Шэнэ һонин. 14.55 —«Девятый вал» — баримтата фильм. 17.45 — СССР-эй Уран зурагай академиин гэшүүн-корреспондентнүүдэй бүтээлнүүдэй выставкэ. **Улаан-Удэ.** 18.15 — Кинсочерк. 18.35 —«Улаан, шара, ногоон». 19.05 — Дүлэн. Эдиршүүлэй сүлөө сагые эмхидхэхэ асуудалнууд тухай. 19.45 — Соносхолнууд. 19.55— Хүн зондо түлбэритэй хангамжа үзүүлгые хүгжөөлгэ тухай. **Москва.** 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 —«Азида эб найрамдалай, аюулгүй байдалай түлөө». 22.00—Время. 22.35 —Үглөөдэрэй дамжуулгануудай программа. 22.40— «Сказки старого волшебника» —уран һайханай фильм. 2-дохи сери.

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР зарим нютагуудта аадарлаха, һулаханаар һалхилха. Байгал шадарай ба хойто нютагуудта 18—23, бусад тээнь 23—28 градус дулаан болохо.

УЛААН-УДЭДЭ бороон ороохогүй. 25—27 градус дулаан болохо.

ҮГЛӨӨДЭР зарим районуудта аадар бороон ороохо. Һүниндөө 9—14, үдэртөө 23—28 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Редактор
Ц. Б. ЦЫ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРАШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, собствен